

Tiedekunnan oppiaineet

Tiedekunnan oppiaineet on esitetty opinto-oppaassa aakkosjärjestyksessä. Oppiainekohtaiset valinnaiset opinnot seuraavat välittömästi pakollisten aineopintojen jälkeen lukuun ottamatta harjoitusseminaareja, jotka on sijoitettu omaksi kokonaisuudekseen muiden

oppiainekohtaisten aineopintojen jälkeen. Tutkintojen rakenteet on esitetty opinto-oppaan kohdassa Tutkintorakenne. Oikeusnotaarin tutkinnon suositeltu suoritusjärjestys ilmenee opinto-oppaan viimeisellä aukeamalla olevasta taulukosta.

Esineoikeuden pakolliset aineopinnot (2013)

Tavoite. 1. Kokonaiskuvan antaminen esineoikeudellisista käsitteistä ja periaatteista sekä normeista, jotka sääntelevät omaisuuden vaihdantaa ja omaisuuden käyttämistä vakuutena. 2. Kokonaiskuvan antaminen esineoikeudellisten kollisoiden ratkaisuperusteista ja ratkaisemisesta. 3. Yleiskuvan antaminen vakuusmuodoista ja kiinteistön luovutusten sääntelystä. 4. Yleiskuvan antaminen insolvenssimenettelyjen vaikutuksista oikeuksien sitovuuteen

Kaisto, Janne, OTT. Siviilioikeuden dosentti. Esineoikeuden yliopistonlehtori.
Erme, Tero, OTK, LL.M. Esineoikeuden assistentti.
Hakkola, Esa, OTK, VT. Tutkija.
Wainio, Marko, OTL, VT. Asianajaja, tuntiopettaja.
Kuusinen, Miki, OTK. Tutkija.
Mikkilä, Jaakko, OTK. Tutkija.

Käsitteltävä asiakokonaisuus. 1. Esineoikeuden yleiset opit, peruskäsitteet ja periaatteet. 2. Aineelliset ja aineettomat varallisuusobjektit. 3. Varallisuus oikeuksien vaihdanta ja dynaaminen suoja. 4. Erilaiset vakuusmuodot. 5. Kiinteistöjen vaihdanta ja kiinteistökirjaamisjärjestelmä.

Laajuus 7 opintopistettä / 4,5 opintoviikkoa

Opettajat

Tepora, Jarno, OTT, VT. Siviilioikeuden professori.

Bärlund, Johan, OTT, KTM. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. dosentti. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. yliopistonlehtori (virasta vapaa). Hoitaa siviilioikeuden professorin virkaa.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Oppiaineessa on sekä korvaavia luentoja että hyvityspisteluentoja. Korvaavan luentosarjan hyväksytty suoritus korvaa ilmoitetun tutkintovaatimuksen. Hyvityspistelunnon hyväksytystä suorituksesta voi saada enintään 3 hyvityspistettä tenttiin. Tentissä huomioidaan enintään yhteensä 4 hyvityspistettä. Tentissä hyväksytyksi tulemiseen vaaditaan puolet maksimipistemäärästä. Läpikäytyä arvioitaessa ei huomioida korvaavia luentosarjoja, mutta hyvityspisteet sitä vastoin otetaan huomioon. Opiskelijan tulee siten saada puolet pisteistä niistä tehtävistä, joihin hän vastaa tentissä lisätynä hyvityspisteiden määrällä. Jos esimerkiksi tentissä on 4 kysymystä, joista kaksi on korvattu hyväksytysti suoritettulla

luentosarjalla, tulee opiskelijan saada vähintään 10 pistettä kahdesta tentissä vastaamastaan tehtävästä riippumatta korvaavien luentosarjojen pisteistä.

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 17-21

Dos. **Janne Kaisto** luennoi esineoikeuden perusteista 21.4. – 2.5. (paitsi 1.5.) ma-pe klo 14–16 P VI (16 h) Luentokuulustelut ma 5.5. klo 8-10 P IV, ja uusinta 14.5. klo 8-10 P IV. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1. Ilmoittautuminen Oodissa (21250) alkaen 31.1.2008 (viimeistään 4.5.). Osanottajamäärä ei ole rajoitettu.

Prof. **Jarno Tepora** luennoi aiheesta “Esinevakuudet ja rahoitus” 5.5.–15.5. ma-pe klo 10–12 P IV (16 h). Luentokuulustelut pe 16.5. klo 10–12 P IV ja uusinta ti 20.5. klo 14-16 PIV. Enintään 3 hyvityspistettä. Ilmoittautuminen Oodissa (21250) alkaen 31.1.2008 (viimeistään 15.5.). Osanottajamäärä ei ole rajoitettu.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Suositeltavaa on, että velvoiteoikeus on suoritettu ennen kirjalliseen kuulusteluun tuloa. Kuulustelussa on sallittua käyttää tiedekunnan hyväksymiä lakikirjoja. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaiset säädöskokoelman irtokappaleet tai niiden valojäljennökset, jotka ovat ilmestyneet lakikirjojen julkaisemisen jälkeen. Tentissä käytettävissä lakikirjoissa ja säädöskokoelman kappa-leissa ei saa olla muita merkintöjä kuin allevii-vauksia, pykäläviittauksia ja säädösten muutoksiin liittyviä säädöskokoelman numeroita. Vas-tausti-laa kysymystä kohden on yksi sivu, ellei toisin ilmoiteta.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja kopiaimisesta vastauspaperiin saa pisteitä. Hyväksyttävältä esseevastaukselta edellytetään oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvien seikko-jen esittämistä. Oikeustapaus-kysy-myk-set laaditaan puolestaan siten, että ne mittaavat opiskelijan kykyä soveltaa tenttikirjallisuudessa esitettyjä asioita tapauksessa esitettyihin tosi-seik-koihin. Oikeus-tapausten arvos-telussa kiinnitetään erityistä huomiota esitettyjen johtopäätösten perusteluihin.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tepora, Jarno** Johdatus esineoikeuteen. (2. täydennetty painos 2006). (228 s.)
- 2) **Havansi, E.**, Esinevakuusoikeudet (2.p. 1992), s. 1–38, 53–180, 277–339, 348–415, 463–491 ja 509–540. (350 s.)
- 3) **Tepora, J. - Kartio, L. - Koulou, R. - Wiri-lan-der, J.**, Kiinteistön käyttö ja luovutus (4.p 2002), luvut 8–10 ja 12–25 (310 s.) Teos on saatavissa myös sähköisessä muodossa osoitteesta www.suomenlaki.com, josta voi lukea vastaavat kohdat.
- 4) **Kartio, L. - Jokela, M. - Ojanen, I.**, Maakaari (3.p 2004), s. 190–214, 231–385, 399–521 ja 554–573. (310 s.)

Keskeiset säädökset sisältävät tärkeimmät esineoikeuteen kuuluvat lait, jotka **on hallittava tentissä hyvin**. Muut säädökset sisältävät yleissiviili-oikeu-dellista lain-säädäntöä sekä esineoikeuden eri osa-alueita koskevaa yksityiskohtaisempaa sääntelyä, joiden hallitsemista edellytetään erityisesti oikeus-tapausten ratkai-se-misessä. Lisäksi tentissä edellytetään kykyä hyödyntää laki-kirjojen hakemistoja ja viittauksia.

Säädökset

Keskeiset säädökset

- Maakaari 12.4.1995/540. (Si 601)
- Kauppakaari, 1:5; 9:5, 8, 10, 12, 13; 10-12 luku; 13:2, 3; 18:1-10. (Si 401)
- A rikoslain voimaanpanosta 19.12.1889/39, 11 §. (Ri 102)
- L eräistä yhteisomistussuhteista 25.4.1958/180. (Si 621)
- Velkakirjalaki 31.7.1947/622. (Si 406)
- YrityskiinnitysL 24.8.1984/634. (Si 421)
- L arvo-osuustileistä 17.5.1991/827. (Ra 122)
- L osamaksukaupasta 18.2.1966/91. (Si 506)
- KuluttajansuojaL 20.1.1978/38, 7 luku. (Yr 501)
- L elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä nouta-matta jäänyt esine 15.7.1988/688. (Si 427)
- Konkurssilaki 20.2.2004/120, 1 luku 4 § sekä 5, 6 ja 17 luvut. (Pr 506)
- L velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.-1992/1578. (Pr 508)
- L takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/-758. (Pr 507)

Muut säädökset

Yleissivilioikeudelliset säädökset

- L varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.-1929/228. (Si 402)
- Kauppalaki 27.3.1987/355. (Si 501)
- L velan vanhentumisesta 15.8.2003/728. (Si 415)
- L holhustoimesta 1.4.1999/442 (Si 121)
- Avioliittolaki 13.6.1929/234, 34-45, 52-58, 66, 86 ja 89 §. (Si 201)
- Perintökaari 5.2.1965/40, 12:1-9, 14:1, 5; 16:1, 2; 17:3, 18:1, 2; 19:13; 23:9-11; 25 luku. (Si 235)
- L takauksesta ja vierasvelkapantauksesta 19.3.-1999/361 (Si 407)
- Lahjanlupauslaki 31.7.1947/625. (Si 510)
- Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734, 2:14; 3:5, 9, 11, 13; 5:1; 7:1; 12:7. (Yr 103)
- Asunto-osakeyhtiölaki 17.5.1991/809, 1-3, 19, 45, 54, 55 §. (Yr 109)

Yleinen esineoikeus ja irtaimen omaisuuden vaihdanta

- Löytötavaralaki 26.8.1988/778. (Si 512)
- L arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826. (Ra 120)
- AsuntokauppaL 23.9.1994/843. (Si 505)
- L kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä 15.12.2000/1074 (Yr 506)
- L kiinteistönvälitysluokista ja vuokrahuoneistojen välitysluokista 15.12.2000/1075 (Yr 206)
- L asuinhuoneiston vuokrauksesta 5.4.1995/481. (Si 417)
- L liikehuoneiston vuokrauksesta 5.4.1995/482. (Si 418)

Kiinteistö- ja kirjaamisoikeus

- L maakaaren voimaanpanosta 12.4.1995/541. (Si 601a)
- KauppanvahvistajaA 5.12.1996/958. (Si 603)
- MaanvuokraL 10.2.1961/82. (Si 629)
- L lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä 27.3.1987/353. (Si 605)
- Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. (Ve 406)
- Etuostolaki 5.8.1977/608. (Si 625)
- L kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29.7.1977/603, 1-3 luvut ja 10 luku. (Si 626)
- KiinteistönmuodostamisL 21.4.1995/554, luvut 4 ja 14. (Ym 101)
- Maankäyttö- ja rakennusL 5.2.1999/132, 34 ja 89 § ja 13 luku. (Ym 201)
- L eräistä naapurussuhteista 13.2.1920/26. (Ym 302)

Rahoitus- ja vakuusoikeus

- MeriL 15.7.1994/167 1, 2 ja 3 luku. (Vi 301)
- AlusrekisteriL 11.6.1993/512. (Vi 313)

AluskiinnitysL 29.7.1927/211. (Si 424)
AutokiinnitysL 15.12.1972/810. (Si 423)
L kiinnityksestä ilma-aluksiin 15.6.1928/211. (Si 425)
Rahoitusvakuuslaki 20.1.2004/11. (Si 414b)

Aineellinen insolvenssioikeus

L yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47, (Pr 501)
L yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57. (Pr 504)
UlosottoL 3.12.1895/37 4, 5 ja 7 luvut. (Pr 601)
Ulosottoakaari 4, 5 ja 7 luvut.

Esineoikeuden valinnaiset aineopinnot

Valinnaisiin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen. **Valinnaiset opinnot eivät ole lakikirjatenttejä.** Valinnaisten opintojen kirjalliseen kuulusteluun ilmoitaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Valinnaisten opintojen kuulustelut järjestetään pakollisten aineopintotentin yhteydessä siten, että jokaisessa valinnaisessa aineopintojakossa on vähintään kolme kuuluste-lua lukuvuodessa. Yhden kohdan kustakin tutkin-tovaatimuksesta voi korvata kirjallisella esseellä vastuuolettajan kanssa sovittavaa aiheesta.

Huom! Osa esineoikeuden valinnaisten aineopintojen tutkimusvaatimuksiin kuuluvista artikkeleista on tulostettavissa Opiskelijakirjaston ylläpitämästä Oppix-oppimateriaalitietokannasta osoitteesta www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/oppix/eres.htm

Lkv 2007–2008 valinnaisten opintojen tenttejä voi suorittaa seuraavasti:

Omistus ja kirjaaminen: Tentin voi tenttiä 1.9.2007 alkaen tenttiakvaariossa <http://ok.helsinki.fi/?page=329>

Rahoitus ja vakuudet: syyskuu ja maaliskuu

Vaihdanta ja insolvenssi: Tentin voi tenttiä 1.9.2007 alkaen tenttiakvaariossa <http://ok.helsinki.fi/?page=329>

Huom! Tarkista tenttimahdollisuutesi.

Omistus ja kirjaaminen

Tavoite Yksityiskohtaisen kuvan antaminen omistusoikeudesta varallisuus oikeutena ja muiden esineoikeuksien suhteesta omistusoikeuteen. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen kirjaamisjärjestelmistä ja kirjaamisen yleisistä periaatteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Omistusta ja hallintaoikeuden sisältö ja suoja. 2. Aineellisen kirjaamisjärjestelmän yleiset säännöt ja periaatteet. 3. Kiinteistökirjaamisjärjestelmä.

Laajuus 5 opintopistettä / 3 opintoviikkoa

Vastuuolettaja: Dos. Janne Kaisto

Opetus: Dos. Janne Kaisto ja OTL, AA Marko Wainio ohjaavat ongelmalähtöistä opetusta, jossa simuloidaan oikeudenkäyntejä annettujen tapausten pohjalta. Ilmoittautuminen Oodissa 7.1.2008 klo 16.00 alkaen (viimeistään 20.1.). Osallistujat valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella. Osanottajamäärä on rajoitettu, enintään 12 henkilöä. Tehtävien jako kl 30.1. ke klo 18–20 sali 417. Tehtävien purku 20.2.–21.2. ke-to klo 18–20 samassa paikassa. Korvaa kaksi tutkintovaatimusten kohtaa opiskelijan valinnan mukaan.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa. Tentin voi tenttiä 1.9.2007 alkaen vain tenttiakvaariossa <http://ok.helsinki.fi/?page=329> . Tenttiä ei voi suorittaa oppiaineen normaaleina tenttipäivinä.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Zitting, S.**, Omistajanvaihdoksesta (1951), s. 1-102 ja **Kaisto, J.**, Oikeustoimen tehottomuus, kollisio ja dynaaminen suoja, Juhlajulkaisu Erkki Havansi (2001), s. 51-85.
- 2) **Tepora, J.**, Omistuksenpidätyksestä (1984), s. 1-119.
- 3) **Kaisto, J.**, Luovutuksen pätemättömyys ja saantosuoja, Business Law Forum 2004, s. 95-133 ja **Tepora, J.**, Hallinnanjakosopimuksesta kiinteistön käytön suunnitteluvälineenä, Business Law Forum 2004 s. 321-365.
- 4) **Niemi, M. I.**: Maakaaren järjestelmä. Osa II. Kirjaaminen ja lainhuudatus (2004). s. 1-285.
- 5) **Tepora, J.**, Erityiset oikeudet maakaaren kirjaamisjärjestelmässä, Kirjoituksia varallisuus oikeudesta muuttuvassa toimintaympäristössä (2000), s. 221-277.

Ilmoittautuminen Oodissa 27.9.2008 klo 16.00 alkaen (viimeistään 12.10). Osallistujat valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella. Osanottajamäärä on rajoitettu, enintään 14 henkilöä. Korvaa yhden tutkintovaatimusten kohdan opiskelijan valinnan mukaan.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa. Tentin voi tenttiä 1.9.2007 alkaen vain tenttiakvaariossa <http://ok.helsinki.fi/?page=329> . Tenttiä ei voi suorittaa oppiaineen normaaleina tenttipäivinä.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Koulu, R.**, Uusi konkurssilaki (2004), s. 1-168.
- 2) **Lohi, T.**, Ositus, tasinko ja sivullissuoja (2003), s. 3-222 ja 311-332
- 3) **Hästad, T.**, Sakrätt avseende lös egendom (2002), s. 93-177.
- 4) **Kaisto, J.**, "Pantti tai muu vakuus" (2006), s. 1-282.
- 5) **Kaisto, J.**, Arvo-osuuden luovutuksensaajan oikeusasemasta, teoksessa Kaavoitus, rakentaminen, varallisuus (2005), s. 97-145.

Vaihdanta ja insolvenssi

Tavoite Opiskelijat saavat käsitteelliset edellytykset tarkastella erilaisia vaihdantajärjestelyjä erityisesti ulosmittauksen ja konkurssin näkökulmasta. Opiskelijat saavat yksityiskohtaisen kuvan velkojasuojaa ja takaisinsaantia koskevista säännöistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Oikeustointen sitovuus velkoihin nähden. 2. Takaisinsaantilain sääntely. 3. Erityis-rahoitusjärjestelyt velkojen näkökulmasta.

Laajuus 6 opintopistettä / 3,5 opintoviikkoa.

Vastuuopettaja: Dos. **Janne Kaisto**.

Opetus: Ongelmalähtöinen opetus 29.10.-9.11. ma klo 13-14 ja pe klo 12-14 sali 444.

Rahoitus ja vakuudet (2015)

Tavoite Yksityiskohtaisen kuvan antaminen eri-laisista rahoitusmuodoista sekä omaisuuden käyt-tämisestä luoton vakuu-tena; yksityiskohtaisen kuvan antaminen tavallisten ja vakuusvelkojen asemasta yleis- ja erillistätöntöönpanossa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Rahoitusmuodot, 2. Vakuusmuodot, 3. Vakuuksien sivullissitovuus ja asema erillis- ja yleistätöntöönpanossa.

Laajuus 9 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Opetusmuodot Luennot ja ryhmätyöt. Näiden pohjalta luentokuulustelu, jonka hyväksytty suoritus korvaa tutkintovaatimusten kohdat 2, 4, 5, 6 ja 7.

Vastuuopettaja: Professori **Jarno Tepora**

Opetus: Prof. Jarno Tepora kl. 21.1.–25.1. ma-pe klo 12-14 P417 luennoi ja jakaa ryhmätyöt. Näiden purku 25.2.-28.2. ma-to klo 14-18 ma P667 ja ti-to P 518. Ilmoittautuminen Oodissa 7.1 klo 16.00 alkaen (viimeistään 21.1.). Otetaan enintään 20 opiskelijaa. Ilmoittautuminen on sitova. Osanottajat valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tepora, J.**, Komissiosta vaihtoehtoisena vakuusmuotona, DL 1991, s. 623–661; **Tepora, J.**, Luottokauppa omistuksenpidätys ehdoin jälleenmyyntiä varten, LM 1992, s. 328–356 ja **Tepora, J.**, Konsignaatiosta itsenäisenä vakuusmuotona, LM 1992, s. 1034–1056.
- 2) **Tepora, J.**, Leasing-rahoitus ja vastuun toteuttaminen eräissä sivullisuhteissa, Oikeustiede - Jurisprudentia XXI 1988, s. 247–312, **Tammi-Salminen, E.**, Näkökohtia kiinteistöleasingistä uuden maakaaren järjestelmässä, LM 2000, s. 360–380 ja **Tepora, J.**, Tavanomaisen irtaimen esineen sale and leaseback -järjestelystä vakuustarkoituksessa, Teoksessa Velka, vakuus ja prosessi – Juhlajulkaisu Erkki Havansi (2001), s. 322–350.
- 3) **Tepora, J.**, - **Takki, T.**, Factoring (1994) (235 s.).
- 4) **Villa, S.**, Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet (2001) (200 s.)
- 5) **Tepora, J.**, Irtaimen vakuusluovutuksesta ja panttiobjektin oikeudellisesta määräysval-

lasta erilaisissa toimintaympäristöissä, Business Law Forum 2005 s. 13–42, **Mähönen, J.**, Uusi rahoitusvakuuksia koskeva lainsäädäntö – eräitä näkökohtia vakuusdirektiivin täytäntöönpanosta Suomessa, Omistus, sopimus, vaihdanta - Juhlakirja Leena Kartiolle (2004) s. 103–121 ja **Tepora, J.**, Luottojen arvopaperistaminen Suomessa oikeudelliselta kannalta, Juhlajulkaisu Roschier-Holmberg & Waselius 60 v, s. 170–189.

6) **Erme, T.**, International project financing as contractual risk minimization arrangements, Kirjoituksia varallisuus-oikeudesta muuttuvassa toimintaympäristössä (2000 toim. **J. Tepora**), s. 283–363.

7) **Tiitta, E.**, Kunnan infrastruktuurihankkeen yksityisrahoitus (2000) (107 s.)

8) **Ojanen, I. - Sutinen, J.**, Yrityskiinnitys (2.p. 1991), s.41-82 ja 100-157.

9) **Tuominen, M.**, Teollisoikeudet vakuutena (2001) (243 s.)

Muut opinnot

Esineoikeuden valinnaisten opintojen suorituksiin voidaan aineen professorin hyväksymisellä lukea mm. seuraavia aiheita koskevia opintoja:

- a) omistusoikeuden historia
- b) (aineellinen) insolvenssi- ja ulosotto-oikeus
- c) kansainvälinen rahoitus (kauppa- korkeakoulut)
- d) luotto- ja maksuvälineet

Hyväksiluvun edellytyksenä on, että samoja opintoja ei ole luettu opintosuorituksiksi jossakin muussa opintojaksossa tai tutkinnossa.

Eurooppaoikeuden pakolliset aineopinnot (20017)

Tavoite: Perustiedon tarjoaminen Euroopan integraation ja Euroopan unionin historiaa, eurooppaoikeuden oikeusjärjestelmän perusteista, Euroopan unionin oikeusjärjestyksestä (toimielimistä, oikeudenkäynti- ja lainsäädäntömenettelyistä), sekä Euroopan unionin voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. EU:n historiallinen kehitys, 2. EU:n poliittiset ja hallinnolliset instituutiot ja niiden toiminta, 3. EU:n kansalaisuus, 4. EU:n tuomioistuinjärjestelmä, 5. EU:n perustuslaillinen järjestelmä, 6. EU ja ihmisoikeudet, 7. Talous- ja rahaliitto, 8. Sisämarkkinaoikeus.

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Opetus

Optusmuodot: Luennot. Kullakin hyväksytysti suoritettulla luentosarjalla voi korata yhden kysymyksen eurooppaoikeuden aineopinnot kirjattentissä. Korvattava kysymys ilmoitetaan tentin yhteydessä. Luennoille osallistuvilla muilla kuin oikeustieteellisen tiedekunnan omilla opiskelijoilla (erit. valtiotieteilijöillä) on luentokuulustelussa ylimääräinen kysymys, jonka aineisto ilmoitetaan luennoilla ja aineen kotisivuilla.

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 18-21

Luennot toukokuussa 2008 seuraavasti:
- 2.5.2008, kello 9-12, Porthania IV
- 5.5.2008, kello 10-13, Porthania IV
- 6.5.-7.5.2008, kello 11-15, Porthania IV
- 8.5.2008, kello 12-14, Porthania IV
- 9.5.2008, kello 12-16, Porthania IV
- 12.-13.5.2007, kello 12-15, Porthania IV
Luentokuulustelut:
- 22.5.2008, kello 9-12, PIV
- 13.6.2008, kello 9-12, PIV

Opetuksesta ja muista vaatimuksista ilmoitetaan tarkemmin oppiaineen verkkosivuilla (www.helsinki.fi/eurooppaoikeus), ilmoitus- taululla ja luennoilla.

Opettajat

Bräutigam, Tobias, Volljurist, tutkija
Kiikeri, Markku, OTT, tutkija
Raitio, Juha, OTT, VT, Eurooppaoikeuden professori
Ojanen, Tuomas, OTT, eurooppaoikeuden dosentti
Paasivirta, Esa, OTT, oikeusvertailun ja eurooppaoikeuden dosentti
Paunio, Elina, OTL, tutkija
Wikberg, Olli, OTL, VT, eurooppaoikeuden assistentti (mvs)

Opiskelijoilla on myös mahdollisuus osallistua tiedekunnan LL.M-ohjelman puitteissa tarjottaviin opintoihin. Lisätietoja kursseista, niiden alkamisajoista ja luentopaikoista saa LL.M-ohjelman ilmoitustaululta ja tiedekunnan kansainvälisten asioiden sihteeriltä.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö:

Kirjallinen kuulustelu.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Ojanen, T.**, EU-oikeuden perusteita, Helsinki, Edita 2006 (295 s.)
- 2) **Raitio, J.**, Eurooppaoikeus ja sisämarkkinat, Helsinki: Talentum, 2006 (500 s.) **sekä**
- 3) **Ojanen, T. ja Haapea, A.** (toim.). EU-oikeuden perusteita II – aineellisen EU-oikeuden aloja ja ulottuvuuksia (Edita, 2007) sisämarkkina- ja kilpailuoikeus osalla (I osa: sisämarkkina- ja kilpailuoikeus. Kirjoittajat: Allan Rosas, Tuomas Ojanen, Mikko Huttunen, Jukka Mähönen ja Petri Kuoppamäki).

tai

4a) **Mathijsen**, P.S.R.F., A Guide to European Union Law (Eight Edition), London, Sweet & Maxwell 2004. Sivut 185–201 ja 215–292

ja

4b) **Kiikeri**, M., Sijoittautumisvapaus Euroopan unionissa, Edita 2003, kappaleet 3, 4.3.,

ja englanninkielisestä versiosta kappale 3.4. (tekstit myös aineen kotisivuilta) (45 s.)

Luetut teokset (kohta 3 **tai** 4a ja 4b) on ilmoitettava tenttiin ilmoittauduttaessa. Mikäli teoksia ei ole ilmoitettu, kysymykset tehdään tutkintovaatimuskohtien 1, 2 ja 3 perusteella

Säädökset

Rooman sopimus eli Euroopan yhteisön perustamissopimus

Maastrichtin sopimus eli sopimus Euroopan unionista

Amsterdamin sopimus eli sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

Nizzan sopimus eli sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

Euroopan unionin perusoikeuskirja

Ehdotus Sopimukseksi Euroopan perustuslaista (EUVL, N:o C 310, 16.12.2004, s. 1)

Säädökset saatavissa internetistä osoitteesta: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/fi/treaties/index.htm>.

Yleistä

Käikissä eurooppaoikeuden tenteissä saa käyttää Suomen Laki -teoksia. Näiden lisäksi opiskelija saa tuoda tenttiin myös eurooppaoikeuden aineopintojen kohdalla mainitut sopimustekstit. Muiden kuin pakollisten aineopintojen osalta erikseen sallitut säädökset on mainittu asianomaisten opintokokonaisuuksien kohdalla. Myös internetistä tulostetut viralliset sopimustekstit ovat sal-

littuja. Linkki eurooppaoikeuden sopimusteksteihin EUR-Lexiin: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/fi/treaties/index.htm>

Tenttiin tuotavissa sopimusjulkaisuissa ja säädöksissä ei saa olla muita merkintöjä kuin alleviivauksia, normiviittauksia tai sopimusten muutoksiin liittyviä viittauksia.

Eurooppaoikeuden valinnaiset opinnot

Valinnaisiin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintojakson hyväksytyin suorituksen jälkeen. Valinnaisten opintojen kirjallisiin kuulusteluihin ilmoittaudutaan kuten pakollisten aineopintojen tentteihin. Valinnaisten opintojen tenttipäivät ovat samat kuin pakollisissa aineopinnoissa.

Eurooppaoikeuden valinnaisia opintoja voi suorittaa myös tenttiakvaariossa. Katso tenttiakvaariosta tarkemmin tämän opintoppaan yleisestä osasta kohdasta tenttiminen. Oppiaine suosittelee tentin suorittamista tenttiakvaariossa.

Eurooppaoikeuden periaatteet, oikeussuojakeinot ja tulkintamallit (21404)

Tavoite: Perehtyminen eurooppaoikeuden ns. yleisiin oppeihin, eli keskeisiin käsitteisiin ja periaatteisiin. Erityisenä painopisteenä ovat EY-tuomioistuimen ennakkoratkaisu-järjestelmään liittyvät kysymykset sekä lain-tulkintamallit eurooppaoikeudessa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Eurooppaoikeuden normit, keskeiset käsitteet, tavoitteet, politiikat ja periaatteet, 2. EY-tuomioistuimen oikeussuojakeinot, erityisesti ennakkoratkaisujärjestelmä, 3. Lain-tulkintamallit 4. Eurooppaoikeuden oikeus-vaikutukset jäsenvaltioissa

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Suoritustapa ja suorituksen sisältö: Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata oppiaineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 sivua/työ).

Tutkintovaatimukset

1. **Aalto, P.**, Jäsenvaltion vahingonkorvaus-vastuu EY-oikeudessa, Helsinki 1999, s. 35–172.
2. **Anderson, D.**, References to the European Court, London, 2002, luvut 1-7 ja 13-14.
3. **Hartley, T. C.**, The Foundations of European Community Law, Oxford 2003, luvut 5, 7, 8 ja 10–16
4. **Joutsamo, K.- Aalto, P.- Kaila, H.- Maunu, A.**: Eurooppaoikeus, Helsinki 2000, s. 17–103.
5. **MacCormick, D.N. – Summers, R.S.:** Interpreting Precedents, Aldershot: Ashgate, 1997, s. 407-436.
6. **Raitio, J.**, The Principle of Legal Certainty in EC Law, Dordrecht, 2003, s. 83-186 ja 304-337.

Kirjoista voidaan lukea myös uudempi versio vastaavin osin.

Kilpailuoikeus (20293)

Tavoite: Perehtyminen erityisesti EU:n kilpailuoikeuden aineelliseen oikeus-järjestelmään.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. EU:n kilpailuoikeuden tavoitteet, 2. Kilpailuoikeuden keskeiset aineellisoikeudelliset kysymykset, 3. Menettely kilpailu-viranomaisissa ja oikeussuoja.

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Vastaava opettaja: eurooppaoikeuden as-sistentti Olli Wikberg

Suoritustapa ja suorituksen sisältö:

Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata vastaavan opettajan kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 sivua/työ). Kilpailuoikeuden tentti on suoritettavissa myös ver-kon välityksellä tenttiakvaariossa. Lisätie-toja: Olli.Wikberg@helsinki.fi.

Tutkintovaatimukset:

1. **Kanniainen, V. – Määttä K.**, Taloustie-teellinen näkökulma kilpailuoikeuteen, Hel-sinki 2001, s. 1–294.
 2. **Alkio, M.– Wik, C.**, Kilpailuoikeus, Hel-sinki 2004, s. 79–708.
- tai
1. **Jones, A. – Sufrin, B.**, EC Competition Law; Text, Cases and Materials, second edition, Gosport, 2004 (tai uudempi).
- Luetut teokset on ilmoitettava tenttiin ilmoittauduttaessa. Mikäli teoksia ei ole ilmoitettu, tehdään kysymykset suomenkie-listen kirjojen perusteella.

Aineopintojen yhteydessä mainittujen sää-dösten lisäksi:

Asetus (EY) 1/2003, EYVL, N:o L 1, 4.1.2003, s. 1.
Asetus (EY) 139/2004, EYVL, N:o L 24, 29.1.2004, s. 1.

Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomiakin säädöksiä.

Kilpailuoikeuden opetuksen omat verkkosivut löytyvät ApuMatista (<http://>

[/apumatti.helsinki.fi](http://apumatti.helsinki.fi)) osoitteesta <http://kampa.it.helsinki.fi/apumatti/lcms.php?am=3383-3383-1>. Näille sivuille keskitetään kaikki kilpailuoikeusliittännäinen opetus ja siitä tiedottaminen.

Kilpailuoikeuden erityiskysymyksiä (21406)

Tavoite: Perehtyminen kilpailuoikeuden menettelyllisiin erityiskysymyksiin ja kilpailuoikeuden täytäntöönpanoon.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Kilpailuoikeuden menettelylliset kysymykset ja periaatteet, 2. Kilpailuoikeuden seuraamukset, 3. Kilpailuoikeuden yksityisoikeudellinen täytäntöönpano.

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Vastaava opettaja: eurooppaoikeuden asistentti Olli Wikberg

Suoritustapa ja suorituksen sisältö:

Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata vastaavan opettajan kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 sivua/työ). Tentti on suoritettavissa myös verkon välityksellä "tenttiakvaariossa". Lisätietoja: Olli.Wikberg@helsinki.fi.

Tutkintovaatimukset:

1. **Nazzini, R.**, Concurrent Proceedings in Competition Law – Procedure, Evidence and Remedies, Oxford 2004, s. 1–440.
 2. **Van Bael, I. – Bellis, J-F.** Competition Law of the European Community (fourth edition), The Hague 2005, s. 1021-1199.
 3. **Wils, W.P.J.**, Principles of European Antitrust Enforcement, Oxford 2005, s. 1–174.
- Aineopintojen yhteydessä mainittujen säädösten lisäksi:
Asetus (EY) 1/2003, EYVL, N:o L 1, 4.1.2003, s. 1.
Asetus (EY) 139/2004, EUVL, N:o L 24, 29.1.2004, s. 1.
Asetus (EY) 773/2004, EUVL, N:o L 123, 27.4.2004, s. 18.

Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomiakin säädöksiä.

Kilpailuoikeuden opetuksen omat verkkosivut löytyvät ApuMatista (<http://apumatti.helsinki.fi>) osoitteesta <http://kampa.it.helsinki.fi/apumatti/lcms.php?am=3383-3383-1>. Näille sivuille keskitetään kaikki kilpailuoikeusliittännäinen opetus ja siitä tiedottaminen.

Sisämarkkinaoikeus (21405)

Tavoite: Tavoitteena on antaa kokonaiskuva sisämarkkinaoikeuden perusteista pakollista aineopintojaksoa syvällisemmin. Oppimateriaalissa keskitytään tullunioniin sekä neljään liikkumisvapauteen, eli tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääoman vapaaseen liikkuvuuteen. Neljän liikkumisvapauden osalta tavaroiden vapaa liikkuvuus ja siihen liittyvät rajoitukset korostuvat. EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perehdytään kattavasti.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Kauppapolitiikka, veropolitiikka ja tullunioni, 2. Tavaroiden vapaa liikkuvuus, 3. Palveluiden vapaa liikkuvuus, 4. Henkilöiden vapaa liikkuvuus, EU-kansalaisuus sekä yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa 5. Pääoman vapaa liikkuvuus ja rahapolitiikka, 6. Julkiset hankinnat, 7. Julkiset yritykset ja valtion tuet, 8. Jäsenvaltioiden välistä kauppaa syrjivä verotus, 9. Sisämarkkinaoikeuden sanktiot

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Suoritustapa ja suorituksen sisältö:

Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata oppiaineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 sivua/työ).

Tutkintovaatimukset:

1. **Alanen, J.**, Tavaroiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionissa, Helsinki 2002.
2. **Alkio, M.- Wik, C.**, Kilpailuoikeus, Helsinki 2004, s. 709–859

3. **Joutsamo, K.- Aalto, P.- Kaila, H.- Maunu, A.**, Eurooppaoikeus, Helsinki 2000, s. 394-412, 459-501, 629-739, 755-822 ja 848-881.

4. **Steyger, E.**, National Traditions and European Community Law, Margarine and Marriage, Aldershot: Dartmouth, 1997. Kirjoista voidaan lukea myös uudempi versio vastaavin osin.

Talousyhteisön ja poliittisen unionin historia ja nykyiset rakenteet - taloutta, oikeutta ja politiikkaa (21403)

Tavoite: Perehtyminen Euroopan sekä taloudellisen että poliittisen integraation historiaan ja EU:n rakenteisiin. Erityisenä painopisteenä on luoda konteksti ymmärtää perustamissopimuksia sekä EY-tuomioistuinten oikeuskäytännön kehitystä. Tämä antaa tietoa selitystekijöistä eri aikakausina annettujen ratkaisuiden taustalla. Lisäksi luodaan katsaus toimielin- ja päätöksentekojärjestelmään sekä ajankohtaiseen EU:n perusoikeusjuridiikkaan. Poliittisen unionin tarkastelun osalta pohditaan myös eurooppalaista demokratiaa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Talousyhteisön ja poliittisen unionin kehitysvaiheet: Euroopan yhteisöjen synty ja tullionio; Hallitusten välistä yhteistyötä ja EY-tuomioistuinten aktivismia; Sisämarkkinaohjelma; Kylmän sodan päättyminen ja Euroopan unionin synty, 2. Käsitelyä eurooppalaisesta demokratiasta ja integraatioteorioista 3. Liittyminen ja jäsenyyden edellytykset, 4. EY:n toimielin- ja päätöksentekojärjestelmä, 5. EU-oikeuden primaarinormiston perustuslailliset piirteet ja perusoikeuksien asema EU:ssa, 6. Eurooppaoikeuden sui generis -luonne.

Laajuus: 6 opintopistettä (3 ov)

Suoritustapa ja suorituksen sisältö: Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata oppiaineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 sivua/työ).

Tutkintovaatimukset:

1. **Dinan, Desmond:** Ever Closer Union? An Introduction to the European Community, London 1994, s. 9-195.

2. **Craig, P.**, The Nature of the Community: Integration, Democracy and Legitimacy, teoksessa Craig, P – de Búrca, G. (eds), The Evolution of EU Law, Oxford 1999, s.1-213.

3. **Ellis, Evelyn -Tridimas, Takis:** Public Law of the European Community, Text, Materials and Commentary, London, 1995, s. 1-38.

4. **Joutsamo, K.- Aalto, P.- Kaila, H.- Maunu, A.**, Eurooppaoikeus, Helsinki 2000, luvut 3-5, eli s. 104-233.

5. **Nieminen, L.** (toim.), Perusoikeudet EU:ssa, Helsinki 2001, s. 1-64, 89-136 ja 485-507.

6. **Raitio, J.**, Euroopan unioni ja oikeusvaltio, teoksessa Aarnio, A.-Uusitupa, T (toim.), Oikeusvaltio, Helsinki 2002, s. 131-155.

7. **Siedentop, L.**, Democracy in Europe, London 2000, s. 47-63, 81-121, 151-188, 215-231.

8. **Weiler, J.H.H.**, Does Europe Need a Constitution? Demos, Telos and the German Maastricht Decision, (1995) 1 European Law Journal, s. 219-258.

Kirjoista voidaan lukea myös uudempi versio vastaavin osin.

Säännösten osalta keskitytään erityisesti seuraaviin kohtiin:

-Ehdotus Sopimukseksi Euroopan perustuslaista (EYVL, N:o C 169, 18.7.2003, s. 1), osat I ja II, sekä III osasta artiklat III-1 – III-96, III-158 – III-178, III-195 – III-217, III-322 – III-342 sekä osa IV. (170 s.)

Muut opinnot

Eurooppaoikeuden valinnaisiksi opinnoiksi voidaan lukea tiedekunnassa tai muissa suomalaisissa tai ulkomaisissa korkeakouluissa suoritettuja eurooppaoikeuteen liittyviä opintoja. Edellytyksenä opintojen hyväksi lukemiselle on kuitenkin se, ettei kerran suoritettuja opintoja ole jo luettu hyväksi toisessa oppiaineessa tai tutkinnossa.

Finanssioikeuden pakolliset aineopinnot (20029)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen

- 1) Verojärjestelmän rakenteesta, toiminnasta ja tavoitteista sekä vero-oikeuden keskeisistä käsitteistä ja -periaatteista
- 2) Tärkeimpien veromuotojen verovelvollisuutta ja veron määräytymistä koskevasta sääntelystä
- 3) Verotuksen oikeusturvajärjestelmästä
- 4) Julkisyhteisöjen varainkäytön suunnittelusta, järjestelystä ja valvonnasta

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

- 1) Verojärjestelmän rakenne. Vero-oikeuden yleiset opit ja veropolitiikan perusteet.
- 2) Henkilöverotus
- 3) Yritysverotus
- 4) Kansainvälinen tuloverotus
- 5) Arvonlisäverotus
- 6) Verotusmenettely ja verotuksen oikeusturvajärjestelmä
- 7) Valtiontalousoikeus
- 8) Kunnantalousoikeus
- 9) Julkisten hankintojen sääntely

Laajuus 10 opintopistettä / 6 opintoviikkoa.

Opettajat

Kalima, Kai, OTT, Finanssioikeuden, erityisesti finanssiahallinnon professori.

Ryynänen, Olli, OTT, FT, KTM, Julkisoikeuden ruotsinkielinen professori.

Helminen, Marjaana, OTT, KTM, vertailevan vero-oikeuden Vesa Vainio professori.

Linnakangas, Esko, OTT, ekonomi, Finanssioikeuden professori (mvs).

Äimä, Kristiina, OTL, vertailevan vero-oikeuden Vesa Vainio professori (mvs).

Juusela, Janne, OTT, Vero-oikeuden dosentti.

Kontkanen, Erkki, OTT, Vero-oikeuden dosentti.

Mattila, Pauli K., OTT, Ve-rooikeuden dosentti.

Niskakangas, Heikki, OTT, KTM, Vero-oikeuden dosentti.

Ranta-Lassila, Hannele, OTT, Vero-oikeuden dosentti.

Räbinä, Timo, KTT, OTL, VT, Vero-oikeuden dosentti.

Viherkenttä, Timo, OTT, Ve-rooikeuden dosentti.

Lindfors, Teemu S., OTK, finanssioikeuden assistentti.

Frände, Joakim, OTK, julkisoikeuden ruotsinkielinen assistentti.

Opetus

Oppiaineen esittelytilaisuudet. Oppiaineen esittelytilaisuudet ovat ke 3.10. klo 17-18 P667 ja ke 12.3. klo 17-18 P667. Tilaisuudet on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aikovat osallistua lähiaikoina finanssioikeuden aineopintotenttiin.

Opetusmuodot. Vero-oikeudessa on teoria-luentoja oikeustapausten ja oikeustapaustenttejä. Teorialuentosarjan loppukuulustelusta saa enintään 2 hyvi-tyspistettä tenttiin. Hyvityspisteitä voi käyttää tentissä yhteensä enintään 5. Finanssiahallinnossa on teoria-luentoja, joiden loppu-kuulustelujen suorittamisella voi korvata tentin finanssiahallintoa koskevan vastaavan aihealueen kysymyksen (valtiontalousoikeus tai kunnantalousoikeus). Loppukuulusteluvastaukset arvostellaan samalla asteikolla kuin tenttivastaukset ja ne vaikuttavat sellaisenaan myös tenttipistemäärään.

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 12-16

Prof. **Kai Kalima** luennoi valtiontalous-oikeutta sl 2.10–20.11 ti klo 12–14 PIV paitsi 30.10 ja 6.10. Kuulustelut pe 23.11 klo 10-12 PI ja ti 27.11 klo 10-12 P 674. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 8 a.

Hän luennoi kunnantalousoikeutta kl 4.3–22.4 ti klo 12–14 P 674. Kuulustelut pe 25.4 klo 10–12 PI ja ti 29.4 klo 10–12 P674. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 8 b.

Prof. **Olli Ryyänen** föreläser om företags- och kapitalinkomstbeskattning 10, 11, 17, 18 och 24.3 kl. 8.30–12 i P667. Föreläsningsserien kan betinga högst 2 bonuspoäng för ämnesstudietenten.

Prof. **Marjaana Helminen** luennoi eurooppa-vero-oikeutta kl 7.2–17.4 to klo 14–16 aud. XV. Hyväksytyt suoritukset oikeuttaa enintään kahteen hyvityspisteeseen finanssioikeuden aineopintotentissä.

Prof. **Esko Linnakangas** (mvs) luennoi vero-oikeutta oikeustapausten valossa kl 2008. Tapausten jako halukkaille alustajille ke 19.3. klo 17–19

Tapausten käsittely ke–pe 26.3–10.4 klo 17–20, luentosalit ilmoitetaan myöhemmin. Kuulustelu niille, jotka eivät alusta to 10.4 klo 18. Hyväksytyt suoritukset oikeuttaa enintään kahteen hyvityspisteeseen finanssioikeuden aineopintotentissä.

Prof. **Kristiina Äimä** (mvs) luennoi kansainvälistä vero-oikeutta englannin kielellä sl 19.9–14.11 ke klo 9–12 aud. XV paitsi ti 25.9. ja ti 30.10. klo 9–12 aud. XII. Ke 31.10. ei ole luento. Luentokuulustelu pidetään 14.11. Hyväksytyt suoritukset oikeuttaa enintään kahteen hyvityspisteeseen finanssioikeuden aineopintotentissä.

Dos. **Timo Rabinä** luennoi yksityishenkilöiden pääomatulojen verotuksesta sl 10.9–20.9 ma-to klo 16–19 M11, ls. 5 paitsi 17.9. P674. Kuulustelut to 27.9 klo 16–19 PII ja to 4.10 klo 16–19 PIII. Hyväksytyt suoritukset oikeuttaa enintään kahteen hyvityspisteeseen finanssioikeuden aineopintotentissä.

Dos. **Hannele Ranta-Lassila** luennoi yritysverotuksen keskeisistä kysymyksistä kl 28.1–16.2 ma–pe klo 16–18. Luennot ovat

yliopiston päärakennuksessa seuraavasti: ma sali 6, ke sali 7, ti, to, pe Sali 8 Hyväksytyt suoritukset oikeuttaa enintään kahteen hyvityspisteeseen finanssioikeuden aineopintotentissä.

Genom samarbetet mellan juridiska fakulteten, Svenska handelshögskolan och Svenska social- och kommunalhögskolan (Rättsam) kan studenterna delta i undervisning i ämnet vid annan enhet. Godkänt avlagd studieperiod kan ge högst 2 bonuspoäng för ämnesstudietenten. Närmare information ges av prof. Olli Ryyänen under mottagningstid.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Tentti on lakikirjatentti. Jokainen tuo tenttiin mukanaan Verolait tai Skatteförfattningarnajulkaisun uusimman painoksen sekä Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II teok-set. Sallituista merkinnöistä lakikirjoissa tai säädöskoel-man irtokappaleissa ks. opinto-opas, kohta Lakikirja-ten-tit. Oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein laskutoimitusten tekemistä, minkä vuoksi on tarpeen, että jokainen tuo mukanaan tenttiin myös taskulaskimen.

Tentissä on kaksi vero-oikeudellista oikeustapausta (arvos-telu 010 pis-tet-tä) ja yksi moniosai-nen, lomak-keelle vastat-tava kysymys kohdista 1-7 (ar-vostelu 020 pistet-tä). Finanssihallinnon osalta kysymyksiä on kaksi, toinen valtioneu-lousoikeudesta ja toinen kunnantalousoikeudesta (kummankin kysymyksen arvostelu 05 pistettä). Tentissä hyväksytyksi tuleminen ja arvosana määräytyvät vero-oikeuden ja finanssihallinnon kysymysten sekä hyvityspisteiden yhteenlasketun pistemäärän perusteella. Mahdollinen osapisteiden pyöritys tapahtuu yhteenlaskutoimituksen jälkeen. Tentissä ei voi tulla hyväksytyksi osittain.

Vero-oikeudellisten oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein eräiden muiden

tiedekunnassa opettavien aineiden perustietojen hallintaa. Tämän vuoksi suositellaan, että ennen finanssioikeuden tenttiä opiskelijat suorittaisivat ainakin seuraavat pakolliset aineopintotentit: kauppa-oikeus, perhe ja jäämistöoikeus sekä kirjanpito.

Niiden opiskelijoiden, jotka ovat aiemmin suorittaneet finanssioikeuden tentin VN tutkinnon yhteydessä, tulee OTK tutkinnossa suorittaa tässä selostettujen vaatimusten mukainen finanssioikeuden tentti. VN tutkinnossa suoritettu tentti luetaan kuitenkin opiskelijan hyväksi siten, että hänen ei tentissä tarvitse vastata tutkintovaatimusten kohdista 8 a ja b tehtyihin finanssiahallinnon kysymyksiin.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Wikström, K.**, Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa (3. p. 2006) s. 1–130.
- 2) **Andersson, E.**, Johdatus vero-oikeuteen (13. p. 2006) luvut V–VII ja IX–XII.
- 3) **Andersson, E. – Linnakangas, E.**, Tuloverotus (2006) s. 111–331, 352–389 ja 395–455, ei alaviitteitä.
- 4) **Myrsky, M. – Linnakangas, E.**, Elinkeinotulon verotus (2. uudistettu painos 2006) s. 36–317, ei alaviitteitä.
- 5) **Helminen, M.**, Kansainvälinen tuloverotus (2005) luvut 1–5.
- 6) **Äärilä, L. – Nyrhinen, R.**, Arvonlisäverotus käytännössä (6. uudistettu painos 2005) s. 23–49 ja 68–314.
- 7) **Kalima, K. – Häll, M.**, Julkisyhteisöjen hankintatoimen oikeussäännöt (2007) luvut 2–6 ja 11.
- 8) a. **Myllymäki, A.**, Finanssiahallinto-oikeus (2. p. 2007) luvut II–III ja b. mts. Luvut IV–VI.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Tentti on lakikirjatentti. Jokainen tuo tenttiin mukanaan Verolait tai Skatteförfattningarnajulkaisun uusimman painoksen sekä Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II teokset. Sallituista merkinnöistä lakikirjoissa tai säädöskoelman irtokappaleissa ks. opinto-opas, kohta Laki-kirjatit. Oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein laskutoimitusten tekemistä, minkä vuoksi on tarpeen, että jokainen tuo mukanaan tenttiin myös taskulaskimen.

Tentissä on kaksi verooikeudellista oikeustapausta (arvos-telu 010 pistettä) ja yksi moniosainen, lomak-keelle vastat-tava kysymys kohdista 1-7 (ar-vostelu 020 pistettä). Finanssiahallinnon osalta kysymyksiä on kaksi, toinen valtioneu-lousoikeudesta ja toinen kunnantalousoikeudesta (kummankin kysymyksen arvostelu 05 pistettä). Tentissä hyväksytyksi tuleminen ja arvosana määräytyvät vero-oikeuden ja finanssiahallinnon kysymysten sekä hyvityspisteiden yhteenlasketun pistemäärän perusteella. Mahdollinen osapisteiden pyöritys tapahtuu yhteenlaskutoimituksen jälkeen. Tentissä ei voi tulla hyväksytyksi osittain.

Verooikeudellisten oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein eräiden muiden tiedekunnassa opettavien aineiden perustietojen hallintaa. Tämän vuoksi suositellaan, että ennen finanssioikeuden tenttiä opiskelijat suorittaisivat ainakin seuraavat pakolliset aineopintotentit: kaup-paoikeus, perhe ja jäämistöoikeus sekä kirjanpito.

Niiden opiskelijoiden, jotka ovat aiemmin suorittaneet finanssioikeuden tentin VN tutkinnon yhteydessä, tulee OTK tutkinnossa suorittaa tässä selostettujen vaatimusten mukainen finanssioikeuden tentti. VN tutkinnossa suoritettu tentti luetaan kuitenkin opiskelijan hyväksi siten, että hänen ei tentissä tarvitse vastata tutkintovaatimusten kohdista 8 a ja b tehtyihin finanssiahallinnon kysymyksiin.

Säädökset

I Vero oikeus

- TuloveroL 30.12.1992/1535. (Ve 101)
TuloveroA 30.12.1992/1551. (Ve 102)
Vuoden 2007 tuloveroasteikkoL 22.12.2006/1217. (Ve 118)
Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
L kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 18.12.1995/1552 (Ve 143)
L ulkomaisten välyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 16.12.1994/1217. (Ve 144)
L elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360. (Ve 112)
L konserniavustuksesta verotuksessa 21.11.1986/825. (Ve 113)
Maatilatalouden tuloveroL 15.12.1967/543. (Ve 115)
KiinteistöveroL 20.7.1992/654. (Ve 407)
KirjanpitoL 30.12.1997/1336. (Yr 301)
KirjanpitoA 30.12.1997/1339. (Yr 302)
L verotusmenettelystä 18.12.1995/1558. (Ve 301)
VerohallintoL 18.12.1995/1557. (Ve 308)
L korkotulon lähdeverosta 28.12.1990/1341 (Ve 134)
L rajoitetusti verovelvollisen tulo ja varallisuuden verotamisesta 11.8.1978/627. (Ve 132)
Pohjoismaiden välinen sopimus tulo ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi, 7.5.1997/412, SopS 216. (Ve 145)
Ennakkoperintälaki 20.12.1996/1118. (Ve 201)
L työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4.7.1963/366. (Ve 206)
Perintö ja lahjaverol 12.7.1940. (Ve 401)
ArvonlisäveroL 30.12.1993/1501. (Ve 501)
Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. (Ve 406)
VeronkantoL 5.8.2005/609. (Ve 604)
L veronlisäyksestä ja viivekorosta 18.12.1995/1556. (Ve 606)

II Finanssihallinto

- Suomen Perustuslaki 11.6.1999/ 731: 2, 3, 6, 12, 38–41, 46, 81–92 §. (Va 105)
L valtioneuvostosta 30.3.1922/78. (Va 106)
Valtioneuvoston ohjesääntö 17.12.1943/995: 15, 11–12, 14, 17, 19, 44–48 a §. (Va 307)
L valtion talousarviosta 13.5.1988/423. (Va 511)
A valtion talousarviosta 11.12.1992/1243. (Va 512)
L valtion lainanannosta ja valtion takauksesta 20.5.1988/499. (Va 513)
Valtion maksuperustelaki 21.2.1992/150. (Ve 601)
MaksuvapautusL 4.7.1980/529. (Va 520)
KuntaL 17.3.1995/365: 65–75 §. (Ha 301)
L valtion liikelaitoksista 10.7.1987/627. (Yr 122)
L julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.
Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista 30.3.2007/349.

Finanssioikeuden valinnaiset aineopinnot

Valinnaisiin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyen suorituksen jälkeen. Valinnaisten opintojen kirjalliseen kuulusteluun ilmoittaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Valinnaisten opintojen kirjallisten tenttien kuulustelujen suorituspäivät ovat samat kuin pakollisissa aineopinnoissa.

Yritysverotus ja arvonlisäverotus

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen

- 1) Yritysten ja niiden omistajien vero-kohtelusta
- 2) Arvonlisäverojärjestelmästä
- 3) Yritysverotukseen ja arvonlisäverotukseen liittyvistä eurooppavero-oikeudellisista kysymyksistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

- 1) Eri yhtiömuotojen verotusasema
- 2) Yritysten verotettavan tulon määrittäminen
- 3) Yritysjärjestelyjen verotus
- 4) Yritysverotuksen harmonisointi EU:ssa
- 5) Arvonlisäverotus

Laajuus 12 opintopistettä / 6 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa. **Kuulustelu voidaan suorittaa myös tenttiakvaariossa, jonka käyttöä oppiaine suosittelee opiskelijoille.**

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tikka, K. – Nykänen, O.**, Yritysverotus I (jatkuvatäydenteinen), lukuun ottamatta lukujen liitteitä.
- 2) **Järvenoja, M.**, Yritysjärjestelyjen verotus (2. uudistettu painos 2007).
- 3) **Ståhl, K. – Persson Österman, R.**, EG-skatterätt (2. p. 2006) luvut 1–3 ja 7.
- 4) **Äärilä, L. – Nyrhinen, R.**, Arvonlisäverotus käytännössä (6 p., 2005) s. 317–647.

Kansainvälinen verotus

Tavoite. Yleiskuvan antaminen

- 1) Kansainvälisessä vero oikeudessa sovellettavista käsitteistä ja periaatteista
- 2) Eurooppavero-oikeuden vaikutuksesta Suomen verojärjestelmään
- 3) Kansainvälistä vero-oikeutta koskevasta normistosta Suomen sisäisessä lainsäädännössä
- 4) Verosopimusjärjestelmästä

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

- 1) Kansainvälisen henkilöverotuksen ja yritysverotuksen periaatteet
- 2) Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen estämismenetelmät
- 3) Kansainvälinen veropako
- 4) Eurooppavero-oikeuden keskeiset periaatteet

Suomen sisäinen ulkomaanvero-oikeus

- 6) Verosopimusten rakenne ja soveltaminen

Laajuus 6 opintopistettä / 3 opintoviikkoa.

Opetus.

Prof. **Marjaana Helminen** luennoi eurooppavero-oikeutta englannin kielellä kl 7.2–17.4 to klo 14–16 XV. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Prof. **Kristiina Äimä** (mvs) luennoi kansainvälistä vero-oikeutta englannin kielellä sl 19.9–14.11 ke klo 9–12 aud. XV paitsi ti 25.9. ja ti 30.10. klo 9–12 aud. XII. Ke 31.10. ei ole luentoa. Luentokuulustelu pidetään 14.11. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa. Opintojaksoa ei voi suorittaa yksinomaan korvaavilla luentokuulusteluilla, vaan opintojakson hyväksyminen edellyttää hyväksyttävää suoritusta myös tutkintovaatimusten 2 kohdan osalta. **Kuulusteluun voi osallistua myös tenttiakvaariossa,** jonka käyttöä oppiaine suosittelee opiskelijoille.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Helminen, M.**, Kansainvälinen tuloverotus (2005) tai Helminen, M., Finnish International Taxation (2. p. 2005).
- 2) OECD Committee on fiscal affairs: Model tax convention on income and on capital (2005).
- 3) **Terra, B. – Wattel, P.**, European Tax Law (4. p. 2005), luvut 1–3 ja 9–14.

Finanssihallinto

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen julkistalouden tehtävistä ja rakenteesta sekä julkisten varojen käyttöä ohjaavista oikeussäännöistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

- 1) Julkisen talouden ohjaus ja hallinnon johto sekä suunnittelujärjestelmät ja niiden toiminta

- 2) Valtiontalouden ja kunnallistalouden suunnittelu ja järjestely
- 3) Julkistalouden valvonta ja reaktiomuodot
- 4) Julkisten hankintojen oikeudellinen sääntely ja valvontajärjestelmät
- 5) Julkiset tuet

Laajuus 10 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Myllymäki, A.**, Julkistalouden valvonta (1994) lukuun ottamatta lukua 6.
- 2) **Kalima, K.**, Julkisyhteisöjen hankintatoimi (2001).
- 3) **Konstari, T. – Kalima K.**, Pankkialaisuus, viranomaiset ja tietosuojat (2002).
- 4) **Sarja, M.**, Tilintarkastajan riippumattomuus (1999).
- 5) **Siikavirta, K.**, Valtiontuki oikeuden ja politiikan yhtymäkohdassa (2006).

Muut opinnot

Valinnaisia ja syventäviä opintoja finanssi-oikeudessa voidaan korvata kokonaan tai osittain vastaavilla opinnoilla ulkomaisessa korkeakoulussa, esim. SOKRATESkoulutukseen osallistumalla. Korvaavuudesta on erikseen sovittava prof. Helmisen (suomenkieliset opiskelijat) tai prof. Ryynäsen (ruotsinkieliset opiskelijat) kanssa. Ulkomaiset opinnot voivat koskea esim. kansainvälistä vero-oikeutta, vieraan maan omaa verojärjestelmää tai veroekonomiaa. Korvaavuus voi tulla kysymykseen myös Suomessa muussa tiedekunnassa tai korkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Edellytyksenä korvaavuudelle on, ettei samoja opintoja ole luettu opintosuorituksiksi jossakin muussa opintojaksossa tai tutkinnossa.

Hallinto-oikeuden pakolliset aineopinnot (20028)

Tavoite.

Yleiskuvan antaminen

- 1) hyvälle hallinnolle ja hallinnon avoimuudelle asetettavista vaatimuksista
- 2) valtion ja kuntien hallinnon rakenteista ja ohjausjärjestelmistä
- 3) hallinnon oikeusturvajärjestelmästä

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

- julkishallinnon asema, tehtävät ja ohjaus
- hallintomenettely
- hallintoprosessin perusteet
- julkisuuslainsäädäntö
- kunnallisoikeuden pääasiat
- virkamiesoikeus
- sosiaalioikeuden pääasiat
- eurooppalaisen hallinto-oikeuden perusteet

Laajuus 10 opintopistettä, 6 opintoviikkoa.

Opettajat

Lehtonen, Lasse, OTT, LT. Vsn. hallinto-oikeuden professori.

Mäenpää, Olli, OTT. Hallinto-oikeuden professori.

Ryynänen, Olli, OTT, FT, KTM. Julkisoikeuden ruotsinkielinen professori.

Skog, Tea, OTK. Hallinto-oikeuden assistentti.

Frände, Joakim, OTK julkisoikeuden ruots. assistentti.

Hallberg, Pekka, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Kuopus, Jorma, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Niemivuo, Matti, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Pöysti, Tuomas, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Van Aerschot, Paul, OTT. Sosiaalioikeuden dosentti.

Arajärvi, Pentti, OTT. Sosiaalioikeuden dosentti.

Suviranta, Outi, OTT, VT. Akatemia-tutkija.

Opetus

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 47-50

Oppiaineen esittely. Hallinto-oikeuden esittelytilaisuus pidetään 13.11. klo 14 salissa P669.

Opetusmuodot.

 Luennot.

Prof. **Olli Mäenpää** luennoi oikeusturvasta ja hallintoprosessin perusteista 20.-30.11.2007 klo 16-18, paitsi ti 20.11. klo 16-20, salissa PIV. Luentokuulustelu 3.12. klo 12-14 salissa PIV. Luentosarjan suorituksella voi korvata yhden teoriakysymyksen tentissä.

(mvs) prof. **Lasse Lehtonen** luennoi julkisuus- ja salassapitolainsäädännöstä 10.-14.12.2007 klo 14-17 salissa PIV paitsi ma 10.12. salissa PIII. Luentokuulustelu 17.12. klo 14 salissa PII. Luentosarjan suorituksella voi korvata yhden teoriakysymyksen tentissä.

Dos. **Matti Niemivuo** luennoi aiheesta Hyvä hallinto ja hallintolaki 28.11-30.11.2007 klo 12-16 salissa PIV, paitsi 29.11. salissa PIII ja 4.-5.12. klo 12-16 salissa PIV. Luentosarjan suorituksella voi korvata yhden teoriakysymyksen tentissä.

Prof. **Olli Ryynänen** föreläser om *förvaltningsförfarande och förvaltningsprocess* ht 10.-11.9. och 17.-18.9. kl. 8.30-12 i P667. Godkänd prestation i slutförhöret ersätter en valfri teorifråga i ämnesstudietenten.
(mvs) prof. **N.N.** pitää luontosarjan jostakin

hallinto-oikeuden valinnaisiin aineopintoihin kuuluvasta aiheesta 31.3.-4.4.2008 klo 14-17 salissa PR aud XIV, paitsi 3.4. luentosalissa 6. Luentosarjan suorittaminen on pakollinen kyseisen valinnaisten aineopintojen kokonaisuuden suorittajille. Lisäksi luentosarjan hyväksytyksi suorittamalla voi saada 1-3 hyvityspistettä hallinto-oikeuden aineopintotettiin.

Hallinto-oikeudessa järjestetään käytännön kurssi kunnallisoikeudesta keväällä 2008. Kurssista tiedotetaan tarkemmin myöhemmin syksyllä.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Tentti on lakikirjatentti, jossa on kaksi teoriakysymystä ja kaksi oikeustapauskysymystä. Jokainen tuo tenttiin mukanaan Suomen Laki I, II ja III -teokset tai näitä edeltävät Suomen Laki I ja II sekä Euroopan unionin laki -teokset tai näitä vastaavat ruotsinkieliset teokset. Teoriakysymyksiin vastataan ilman lakikirjaa. Lakikirjat kerätään pois viimeistään kaksi tuntia ennen tentin päättymistä.

Jokaisesta oikeustapauksesta ja teoriakysymyksestä voi saada enintään 10 pistettä, joten koko tentin enimmäispistemäärä on 40. Yhden teoriakysymyksen **arvostelupisteet voi korvata** luentosarjan arvostelusta saaduilla pisteillä, jos luentosarjan yhteydessä näin ilmoitetaan. Teoriakysymyksen korvaavan luentosarjan arvos-

telusta tulee kuitenkin saada vähintään 5 pistettä. Lisäksi tentin **arvosanaa voi korottaa** hyvityspisteluentosarjalta saaduilla pisteillä. Hyvityspisteluentosarjalta saatuja 1-3 hyvityspistettä ei siis huomioida tentin läpäisyä arvioitaessa, vaan ne toimivat ainoastaan arvosanan korottajina. Hyvityspisteet yksilöidään tenttiin ilmoittauduttaessa.

Genom samarbetet mellan juridiska fakulteten, Svenska handelshögskolan och Svenska social- och kommunalhögskolan (Rättsam) kan studenterna delta i undervisning i ämnet vid annan enhet. Godkänt avlagd studieperiod kan ge högst 3 bonuspoäng för ämnesstudietenten. Närmare information ges av prof. Olli Ryynänen under mottagningstid.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Mäenpää, O.**, Hallinto oikeus (2003), luvut I, IV-XIII ja XVI (393 s.).
- 2) **Mäenpää, O.**, Hallintoprosessioikeus (2005), ei lukua I (568 s.).
- 3) **Harjula, H. Prättälä, K.**, Kuntalaki tausta ja tulkinnat (2004), johdanto-osa sekä kommentaariosasta 1-4, 8 ja 13-25 § tai vastaavat luvut kirjan ruotsinkielisestä versioista (137 s.).
- 4) **Koskinen, S. – Kulla, H.**, Virkamiesoikeuden perusteet (2005), luvut VI-VII ja X-XI (208 s.).
- 5) **Tuori, K.**, Sosiaalioikeus (2004), luvut I, V-VI ja X.1-4 (229 s.). (Yhteensä 1535 s.)

Säädökset

A Keskeiset säädökset

Hallintolaki 6.6.2003/434 (Yh 101)

Hallintolainkäyttölaki 26.7.1996/586 (Pr 103)

L sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24.1.2003/13. (Yh 107)

L korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22.12.2006/1265. (Pr 413)

L viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 (Yh 301)

L oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa (voimaan 1.10.2007)

Kuntal 17.3.1995/365. (Ha 301)

Valtion virkamiesL 19.8.1994/750. (Ty 103)

L kunnallisesta viranhaltijasta 11.4.2003/304 (Ty 106a)
B Muut säädökset. Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomia-kin säädöksiä, minkä vuoksi on osattava käyttää hyväksi lakikirjojen hakemistoja ja viittauksia.

1. Yleishallinto-oikeus

Hallinto-oikeusL 26.3.1999/430 (Pr 411)
LääninhallitusL 10.1.1997/22. (Ha 103)
UhkasakkoL 14.12.1990/1113. (Yh 102)
KielilL 6.6.2003/423 (Yh 401)
L naisten ja miesten välisestä tasaarvosta 8.8.1986/609. (Si 109)
Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21 (Ty 111a)
HenkilötietoL 22.4.1999/523 (Si 111)
VäestötietoL 11.6.1993/507. (Ha 201)
VahingonkorvausL 31.4.1974/412. (Si 301)
L julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424 (Ty 117)
L säädettyjen määräaikain laskemisesta 25.4.1930/150. (Pr 202)

2. Kunnallisoikeus

KotikuntaL 11.3.1994/201. (Ha 203)
Kuntajakolaki 19.12.1997/1196 (Ha 306)
Kuntien valtionosuuslaki 20.12.1996/1147. (Ha 315)
L kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (9.2.2007/169)
UlkomaalaisL 30.4.2004/301. (Kv 401)

3. Poliisi ja sisäinen turvallisuus

JärjestysL 27.6.2003/612 (Tu 608)
PelastusL 13.6.2003/468 (Tu 301)
PoliisilL 7.4.1995/493. (Tu 501)
L poliisin hallinnosta 14.2.1992/110 (Tu 503)
L henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22.8.2003/761 (Si 113)
L turvallisuusselvityksistä 8.3.2002/177 (Ty 112)
VankeusL 23.9.2005/767 (Ri 215)
PuolustusvoimaL 2007
Aluevalvontalaki 18.6.2000/755 (Kv 303)

4. Ympäristö- ja elintarvikehallinto

Maankäyttö- ja rakennusL 5.2.1999/132 (Ym 201)
Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86. (Ym 401)
Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaannpanosta 4.2.2000/113. (Ym 402)
JäteL 3.12.1993/1072. (Ym 426)
MaaainesL 24.7.1981/555. (Ym 507)
EtuostoL 5.8.1977/608. (Si 625)
GeenitekniikkaL 17.3.1995/377 (Ym 411)
ElintarvikeL 13.1.2006/23 (Ma 201)
TerveydensuojeluL 19.8.1994/763. (Ym 409)

5. Sosiaali- ja terveysoikeus

LääkeL 10.4.1987/395 (So 508)
KansanterveysL 28.1.1972/66. (So 401)
MielenterveysL 14.12.1990/1116. (So 409)
PäihdehuoltoL 17.1.1986/41. (So 208)
LastensuojeluL 2008
L lasten päivähoidosta 19.1.1973/36. (So 203)
SosiaalihuoltoL 17.9.1982/710. (So 201)
L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380 (So 214)
L toimeentulotuesta 30.12.1997/1412 (So 202)
L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812 (So 202b)
L yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9.8.1996/603. (So 218)
L potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785. (So 422)
L sosiaali ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733. (So 712)

L sosiaali ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734. (So 713)
L asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30.12.1993/1573 (So 124)
6. *Opetus, kulttuuri ja liikuntatoimi*
PerusopetusL 21.8.1998/628 (Op 101)
Yliopistolaki 27.6.1997/645 (Op 206)

Hallinto-oikeuden valinnaiset aineopinnot

Hallinto-oikeuden valinnaiset opinnot muodostuvat 8 op:n / 4 ov:n osakokonaisuuksista, joita voi yhdistellä vapaasti kokonaisuudeksi. Poikkeuksena on harjoitusseminaari, jonka voi suorittaa vain kerran. Valinnaisten aineopintojen tenteissä ei saa käyttää luki-kirjoja.

Oppiaineen esittely. Hallinto-oikeuden esittelytilaisuus pidetään 13.11. klo 14 salissa P669.

Eurooppalainen hallinto-oikeus

Tavoite. Perehtyminen eurooppalaisen hallinto-oikeuden perusteisiin ja periaatteisiin.

Käsiteltävä kokonaisuus. Eurooppalaisen hallinto-oikeuden keskeiset käsitteet, sisältö ja periaatteet.

Laajuus. 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.
- 2) **Mäenpää, O.**, Eurooppalainen hallinto-oikeus (2001) (421 s.).
- 3) **Craig, P.**, EU Administrative Law (2006), luvut 2-19 (715 s.).
(Yhteensä 1136 s.)

Sosiaalioikeus

Tavoite. Perehtyminen sosiaalioikeuden periaatteisiin sekä johonkin sosiaalioikeuden erityisalaan.

Käsiteltävä kokonaisuus. Sosiaalioikeuden keskeiset käsitteet ja periaatteet sekä erikoisalojen oikeudelliset kysymykset.

Laajuus. 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.
- 2) **Tuori, K.**, Sosiaalioikeus (2004), luvut II-IV, VI.1-3, X.5-10, XI-XII (353 s.).
- 3) **Aräjärvi, P.**, Toimeentuloturvan oikeellisuus (2002) (441 s.).
- 4) **De Búrca - de Witte** (eds.), Social Rights in Europe (2005) (382 s.) tai jokin muu vastaava sosiaalioikeuden vieraskielinen teos.
(Yhteensä 1176 s.)

Informaatio- ja viestintäoikeus

Tavoite. Perehtyminen informaatio ja viestintäoikeudellisten ongelmien ratkaisuun. Tarkoituksena on erityisesti keskittyä julkisuus ja henkilötietolainsäädäntöön sekä viestinnän ongelmakohtiin.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Informaatio ja viestintäoikeus oikeudenalana, 2. Julkisuus ja salassapito hallinnossa, 3. Henkilörekisterit ja tietosuojat.

Laajuus. 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.

2) **Wallin, A-R - Konstari, T.**, Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö (2000) (342 s.) tai **Mäenpää, O.**, Julkisuusperiaate (2000) (286 s.).

3) **Korhonen, R.**, Perusrekisterit ja henkilötietojen suoja (2003) (414 s.).

4) **Kulla, H** (toim.), Viestintäoikeus (2002) lukuun ottamatta lukuja XII ja XIII (316 s.). (Yhteensä 1072 s. / 1016 s.)

Hallinto oikeuden yleiset opit

Tavoite. Perehtyminen hallinto-oikeuden yleisten oppien keskeisiin käsitteisiin, hallinto-oikeuden johtaviin periaatteisiin, niiden teoreettiseen perustaan ja käytännölliseen soveltamiseen hallintotoiminnassa.

Käsitteltävä asiakokonaisuus. 1. Yleisten oppien asema hallinto-oikeudessa, 2. Hallinto-oikeuden keskeiset käsitteet, 3. Hallinto-oikeuden johtavat periaatteet.

Laajuus. 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.

2) **Mäenpää, O.**, Julkisuusperiaate (2000) (286 s.).

4) **Siitari-Vanne, E.**, Hallintolainkäytön tehostaminen (2005), luvut II-III ja V (650 s.).

3) **Konstari, T.**, Harkintavallan väärinkäytöstä (1979) (178 s.). (Yhteensä 1114 s.)

Kunnallisoikeus

Tavoite. Perehtyminen paikallisen itsehallinnon kehitykseen, itsehallinnon perustuslainsuojaan, yksilön asemaan ja oikeuksiin kunnan jäsenenä sekä keskeisten kunnallisoikeudellisten säännösten soveltamiseen.

Käsitteltävä asiakokonaisuus. 1. Kunnan itsehallinnollisen aseman perustuslainsuoja, 2. Paikallishallinto Euroopassa ja EU:ssa

Laajuus 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.

2) **Harjula, H. - Prättälä, K.**, Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (2004) (675 s.).

3) **Myllymäki, A. - Kalliokoski, P.**, Valtio, kunta ja Euroopan unioni (2006) (249 s.).

4) **Bohlin, A.**, Kommunalrättens grunder (2003) (255 s.). (Yhteensä 1179 s.)

Poliisioikeus

Tavoite. Perehtyminen poliisin toiminnan oikeudellisiin perusteisiin.

Käsitteltävä kokonaisuus. Poliisioikeuden keskeiset käsitteet ja periaatteet sekä poliisiyhteistyö EU:ssa.

Laajuus. 8 opintopistettä, 4 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

1) Aihepiiriin liittyvä kirjallinen työ tai muu opettajan kanssa sovittu opetus.

2) **Helminen, K. - Lehtola, K. - Virolainen, P.**, Esitutkinta ja pakkokeinot (2005), luvut 7-10 (313s.).

3) **Helminen, K. - Kuusimäki, M. - Salminen, M.**, Poliisioikeus (1999) (366 s.).

4) **Korhonen, R.**, Poliisin valvontakeinot ja kansalaisten yksityisyyden suoja (2005) (195 s.).

5) **Sinisalo, K.**, Poliisin toimivallan määräytyminen (1971), luvut II ja IV (82 s.). (Yhteensä 956 s.)

Kansainvälisen oikeuden pakolliset aineopinnot (20027)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen kansainvälisiä suhteita koskevista oikeussäännöksistä ja kansainvälisten oikeussubjektien keskinäisistä oikeussuhteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Yleiskuva seuraavista kysymyksistä: 1. Yleinen kansainvälinen oikeus, 2. Suomen tärkeimmät valtiosopimukset ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvä keskeisin valtiosisäinen lainsäädäntö, 3. Kansainväliset järjestöt, 4. Kansainvälisen oikeuden soveltaminen käytännössä, 5. Voimankäyttöä koskevat kansainvälisen oikeuden säännöt.

Laajuus 4 opintopistettä (2 opintoviikkoa)

Muiden tiedekuntien opiskelijoille tarjottavista sivuaineopinnoista saa tietoa julkisoikeuden laitoksen kotisivuilta osoitteesta <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/> sekä kansainvälisen oikeuden omasta opinto-oppaasta, jota saa tiedekunnan opintotoimistosta ja kansainvälisen oikeuden osaston henkilökunnalta.

Opettajat

Koskenniemi, Martti, OTT. Kansainvälisen oikeuden professori. Virasta vapaa.

Klabbers, Jan, Dr. Kansainvälisten järjestöjen oikeuden professori.

Andem, Maurice, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Donner, Ruth, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti, tuntiopettaja.

Hannikainen, Lauri, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Heiskanen, Veijo, OTL, LL.M., S.J.D. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Heliskoski, Joni, PhD. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Korhonen, Outi, LL.M, S.J.D, Lic.Phil. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Kortteinen, Juhani, OTK. Tutkija.

Björklund, Martin, OTK. Tutkija.

Gayim, Eyassu, LL.D. Tutkija.

Halme, Miia, VTM, LL.M. Tutkija.

Leino-Sandberg, Päivi, OTT, PM, LL.M. Tutkija

Lindroos, Anja, OTK, DES. Tutkija.

Nieminen, Ilona, OTK, VT. Kansainvälisen oikeuden assistentti (mvs).

Petman, Jarna, LL.M, VTM. Kansainvälisen oikeuden yliopistonlehtori (mvs)

Reyes Tagle, Yovana, LL.M. Tutkija.

Tuori, Taina, OTK. Kansainvälisen oikeuden assistentti. Virasta vapaa.

Kuosmanen, Taru, OTK. Tutkija.

Opetus

Luento-opetus sl 2006 – kl 2007

Oppiaineen opetuskausi:
kalenteriviikot 6-9

Ajantasaiset tiedot luento-opetuksesta sekä luentosarjojen englanninkieliset kurssikuvaukset **löytyvät weboodista**. Osa luentosarjoista edellyttää oheiskirjallisuuteen perehtymistä. Kunkin luentosarjan voi lukea hyväkseen hyvityspisteiden, korvaavuuden taikka aineopintotentin tai harjoitusseminaarin osasuorituksen muodossa VAIN KERRAN.

Principles of International Law (opettaja ilmoitetaan myöhemmin), sl 10.9.-12.10: ma-ti ja to-pe klo 12-14 P674 (paitsi 10.9. klo 14-16 P674, 17.9. klo 14-16 pr sali 5 ja 24.9. klo 14-16 P674). Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä tai sen voi lukea hyväkseen pakollisten aineopintojen osasuorituksena jäljempänä mainitulla tavalla. Opiskelija, joka on jo käyttänyt jollain tavoin hyväkseen luentosarjasta General Course on International Law saamansa pisteet kansainvälisen oikeuden opintokokonaisuuksia

suorittaessaan, ei voi käyttää Principles of International Law –luentosarjasta saamiaan pisteitä hyväkseen kansainvälisen oikeuden opintokokonaisuuksia suorittaessaan.

Tutkija **Martin Björklund**, WTO Fundamentals, sl 10.10.-7.11. (ei 22.-26.10.): ma, ke, pe 10.10.-7.11. klo 10-12 (paitsi 5.11. klo 14-16) P668. Kurssista voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Tutkija **Jarna Petman** ja tutkija **Juhani Kortteinen**, State Succession and Human Rights in the Three Baltic States, sl 30.10.-29.11.: ti ja to klo 12-14 PR Aud. 11. Luento-kuulustelu ti 4.12. klo 10-12 PR Aud. 11. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Prof. **Jan Klabbers**, Globalization and Global Governance, sl 30.10.-20.11.: ma, ti, to 30.10.-20.11. klo 10-12 P668. Max. 20 opiskelijaa. Valittaessa opiskelijoita kurssille etusija on LL.M.- ja jatko-opiskelijoilla. Kurssista voi saada 0-3 hyvityspistettä. Kurssista kiinnostuneita pyydetään ottamaan yhteyttä suoraan prof. Jan Klabbersiin (jan.klabbers@helsinki.fi).

Prof. **Jan Klabbers**, The Law of International Organizations, sl 22.11.-13.12.: to 22.11., ma, ti, to 26.11.-13.12. klo 10-12 PIV (paitsi 26.11. ja 10.12. PIII). Luentosarjasta voi saada joko 0-3 hyvityspistettä tai sillä voi korvata tutkintovaatimusten kohdan 2) taikka sen voi lukea hyväkseen pakollisten aineopintojen osa-suorituksena jäljempänä mainitulla tavalla.

General Course on International Law (opettaja ilmoitetaan myöhemmin), kl 14.1.-29.1.: ma-ti ja to-pe klo 12-14 P674. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä. Opiskelija, joka on jo käyttänyt jollain tavoin hyväkseen luentosarjasta Principles of International Law saamansa pisteet kansainvälisen oikeuden opintokokonaisuuksia suorittaessaan ei voi käyttää General Course on International Law –luentosarjasta saamiaan pisteitä hyväkseen kansainvälisen oikeuden

opintokokonaisuuksia suorittaessaan. Prof. **Jan Klabbers**, The Law of Treaties, kl 28.1.-14.2.: ma-ti ja to-pe 28.1.-1.2. sekä ma, ti, to 4.2.-14.2. klo 10-12. Maanantaisin sekä 31.1. ja 7.2. PIV, muuten PIII. Luentosarjasta voi saada joko 0-3 hyvityspistettä tai sillä voi korvata tutkintovaatimusten kohdan 2) tai sen voi lukea hyväkseen pakollisten aineopintojen osa-suorituksena jäljempänä mainitulla tavalla.

Tutkija **Anja Lindroos**, Fragmentation of International Law, kl 28.1.-28.2.: ma klo 14-16 P668 (paitsi 25.2. P545), ke 30.1. klo 14-16 P545, to 7.-28.2. klo 12-14 P668. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä tai sen voi käyttää osana harjoitusseminaaria Max. 20 opiskelijaa. Harjoitusseminaarin suorittajat etusijalla. Kurssista kiinnostuneita pyydetään ottamaan yhteyttä suoraan tutkija Anja Lindroosiin (anja.lindroos@helsinki.fi).

Tutkija **Jarna Petman**, A Theory of Rights in Practice: the European Convention on Human Rights, kl 1.2.-22.2.: ma, ke ja pe klo 12-14 P674. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Tutkija **Yovana Reyes Tagle**, WTO and Regional Economic Integration, kl 8.2.-29.2.: ti, to ja pe klo 14-16 P674. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Tutkija **Jarna Petman**, International Law and Politics: the Helsinki School Manifesto, kl 10.3.-4.4.: ma, ke ja pe klo 12-14 P674. Luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Tutkija **Miia Halme**, Human Rights in Legal and Anthropological Perspective, kl 2.4.-5.5.: ke 2.4., pe 4.4., ma, ke ja pe 7.4.-18.4., ma 21.4. ja ma 5.5. klo 10-12 P667. Kurssisuoritus koostuu 10 luennon lisäksi 7-10 sivun kirjallisesta työstä. Kurssista voi saada 0-3 hyvityspistettä.

Lisäksi vuosittain elokuussa järjestetään *Helsinki Summer Seminar on International Law*, ks. <http://www.helsinki.fi/eci/>. Lisätiedustelut

seminaarista: Erik Castrén –instituutti, koordinaattori, puh. 191 23140, sähköp. intlaw-institute@helsinki.fi. Kesäseminaarissa suoritettu hyväksytty diplomikirjoitus hyväksytään kansainvälisen oikeuden tentissä 3 hyvityspisteellä

Seuraavat kurssit ovat tavallista luentosarjaa vaativampia seminaareja

Tutkija **Jarna Petman**, Theories of International Law: a seminar, kl 23.1.-15.5 : ke 23.1. klo 12-14, ti ja to 11.3.-20.3. ja 8.4.-15.5. klo 12-14 P673 (paitsi 23.1. P674). Prof. **Martti Koskenniemi** luennoi osana kurssia aiheesta International Law in the Enlightenment ti ja to 25.3.-3.4. klo 14-16, ti P673 ja to A7 ls 5. Kurssilla tutustutaan kansainvälisoikeudellisiin klassikoteoksiin 1500-luvulta 2000-luvulle ja laaditaan alustuksia teosten ja/tai niiden kommentaarien pohjalta. Kurssi on laaja ja vaatii poikkeuksellisen paljon työtä. Siitä voi saada 0-3 hyvityspistettä tai sen voi lukea osaksi täydentävien aineopintojen harjoitusseminaria jäljempänä mainitulla tavalla. Kurssille otetaan **enintään 30 osallistujaa. Ilmoittautumiset ja lisätiedustelut 18.1.2008 mennessä** osoitteeseen jarna.petman@helsinki.fi.

Prof. **Jan Klabbers**, Aspects of Constitutionalism in International Organizations, kl 10.3.-1.4. (ei 24.3.): ma, ti, to klo 10-12 P669. Max. 20 opiskelijaa. Valittaessa opiskelijoita kurssille etusija on LL.M.- ja jatko-opiskelijoilla. Kurssi on laaja ja vaatii poikkeuksellisen paljon työtä. Kurssista voi saada 0-3 hyvityspistettä. Kurssista kiinnostuneita pyydetään ottamaan yhteyttä suoraan prof. Jan Klabbersiin (jan.klabbers@helsinki.fi).

International Case Law Seminar (opettaja ilmoitetaan myöhemmin), kl 26.3.-29.4.: ke 26.3. klo 14-16 A7 LS 6, to 10.4. klo 14-16 PR Sali 8, ma, ti ja to 14.4.-29.4 klo 10-12 A7 LS 5 (paitsi 17.4. A7 LS 6). Kurssi vaatii enemmän työtä kuin tavallinen luentosarja. Kurssista voi saada 0-3 hyvityspistettä tai

sen voi lukea osaksi täydentävien aineopintojen harjoitusseminaria jäljempänä mainitulla tavalla. Kurssille ei ole ennakkoilmoittautumista.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Oppiaineessa **suositellaan** erityisen **painavasti**, että ennen kansainvälisoikeudellisten opintojen aloittamista opintojakso **valtiosääntöoikeus olisi suoritettu**.

Kansainvälisen oikeuden pakolliset aineopinnot voi suorittaa joko kirjatenttinä tai seuraamalla luentosarjoja.

1) Kirjatentti

Aineopintotentti koostuu pääsääntöisesti esseekysymyksistä. Esseekysymysten ohella tentissä voi olla oikeustapauksen muotoon laadittuja kysymyksiä tai pikkukysymyksiä. **Tentti ei ole lakikirjatentti**. Aineopintotenttiin voi saada luennoista tai kansainvälisen oikeuden kesäseminaarista 0-3 hyvityspistettä; hyvityspisteet otetaan huomioon tentin hyväksymistä arvioitaessa.

Tutkintovaatimukset

1) **Hakapää, Kari**, Uusi kansainvälinen oikeus (2003), sivut 1-274, 315-364, 471-523. (375 s.)

2) **Gray, Christine**, International Law and the Use of Force, (painos 2000) kappaleet 1-6 (yhteensä 200 s.) tai (painos 2004) kappaleet 1-5, sekä sivut 159-164, 195-270 (yhteensä 238 s.), tai vaihtoehtoisesti joku seuraavista luentosarjoista:

prof. Jan Klabbers "The Law of International Organizations",

prof. Jan Klabbers "The Law of Treaties",

3) a. valtiosopimus-oikeutta koskeva Wienin yleissopimus (SopS 33/1980) ja asetus yleissopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 33/1980);

b. Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja ja

Kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö (SopS 1/1956) myöhemmin tehtyine muutoksineen (SopS 69/1965, 43/1968 sekä 73/1973) F 23.

Korvattaessa Christine Grayn kirjaa siihen soveltuvalla luentosarjalla luentokuulustelusta saatujen pisteiden katsotaan vastaavan tenttikysymysten pisteitä seuraavalla tavalla:

- 1 piste:4 tenttipistettä
- 2 pistettä:5,5 tenttipistettä
- 3 pistettä:7 tenttipistettä
- 4 pistettä:8,5 tenttipistettä
- 5 pistettä:10 tenttipistettä

Luentosarjoista saatujen pisteiden käyttäminen tenttikysymyksiä korvaavina suorituksina on merkittävä vastauspaperiin. Luennoista saadut hyvityspisteet on ilmoitettava tenttiin ilmoittauduttaessa ja tenttivastauksessa.

2) Kansainvälisen oikeuden pakollisten aineopintojen **suorittaminen luentosarjoilla**

Kansainvälisen oikeuden pakolliset aineopinnot on mahdollista suorittaa kokonaisuudessaan myös kahdella luentosarjalla. Opis-

kelijan tulee tällöin suorittaa:

- A) luentosarja:
 - a) "Principles of International Law" (tai ennen syyslukukautta 2006 suoritettu "General Course on International Law")
 - B) yksi seuraavista luentosarjoista:
 - a) Prof. Jan Klabbers, "The Law of International Organizations", tai
 - b) Prof. Jan Klabbers, "The Law of Treaties"

Arvosanasta 2/3 muodostuu luentosarjan A) perusteella ja 1/3 luentosarjan B) perusteella. Merkintää kokonaisuudesta tulee hakea lomakkeella, jota saa kansliasta, opinto- toimistosta tai aineen assistentilta. Hakemus toimitetaan assistentille hyväksyttäväksi.

Kansainvälisen oikeuden www-sivuille <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/kvoikeus.html> on koottu vanhoja aineopintotentin tenttikysymyksiä ja mallivastauksia sekä ohjeita tenttiin valmistautumista varten. Kansainvälisen oikeuden opinnoista kiinnostuneita varten on myös laadittu erillinen opinto-opas. Opasta saa tiedekunnan opintotoimistosta ja osaston henkilökunnalta.

Kansainvälisen oikeuden valinnaiset aineopinnot

Tavoite. Laajemman yleiskuvan antaminen kansainvälisiä suhteita koskevista oikeussäännöksistä ja kansainvälisten oikeussubjektien keskinäisistä oikeussuhteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Syventävä yleiskuva pakollisen aineopintotentin sisältämien kohtien ohella myös seuraavista kysymyksistä:

6. Kansainvälisen oikeuden aatehistoria, 7. Kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen politiikan välinen suhde erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien toiminnan kautta tar-

kasteltuna, 8. Kansainvälisten riitaisuuksien rauhanomainen ratkaiseminen, 9. Euroopan Unionin ulkosuhteet ja yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, 10. Kansainväliset ihmis-oikeudet ja humanitaarinen oikeus.

Laajuus

Oikeustieteellisen tiedekunnan opiskelijat voivat suorittaa kansainvälisessä oikeudessa valinnaisia aineopintoja. Muiden tiedekuntien opiskelijoille tarjottavista sivuaineopinnoista saa tietoa julkisoikeuden laitoksen kotisivuilta osoitteesta <http://>

www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/ sekä kansainvälisen oikeuden omasta opinto-oppaasta, jota saa tiedekunnan opintotoimistosta ja kansainvälisen oikeuden osaston henkilökunnalta.

Kansainvälisen oikeuden valinnaiset opinnot on ryhmitelty 6 opintopisteen (4 ov) oppimääräksi ja harjoitusseminaareiksi.

Kahdeksan opintopisteen oppimäärä (4ov)

Valinnaisten aineopintojen kahdeksan opintopisteen (4 ov) oppimäärä koostuu valinnaisten aineopintojen tentistä. Tenttiin voi saada luennoista tai kansainvälisen oikeuden kesäseminaarista 0-3 hyvityspistettä; hyvityspisteet otetaan huomioon tentin hyväksymistä arvioitaessa..

Valinnaisten aineopintojen tentissä opiskelijan on hallittava seuraava kirjallisuus:

A) **Evans, Malcolm D. (ed.)**, International Law (Oxford University Press 2006);

B) Yksi tai kaksi seuraavista teoksista:

Amerasinghe, C. F., Principles of the Institutional Law of International Organizations (Cambridge University Press 1996);

Anghie, Anthony, Imperialism, Sovereignty and the Making of International Law (Cambridge University Press, 2005)

Aro, Miia & Petman, Jarna, Voimankäytön oikeuttaminen ja sotilaallisten järjestelmien muutokset Euroopassa ja Suomessa (Erik Castrén - instituutti/HY 1999);

Birnie, Patricia & Boyle, Alan, International Law and the Environment, 2. painos (Oxford University Press 2002);

Björklund, Martin & Puustinen Seppo (toimittaneet): Maailman kauppajärjestö WTO (Helsinki, Taloustieto 2006);

Cassese, Antonio, International Criminal Law (Oxford University Press 2003);

Chinkin, Christine, Third Parties in International Law (Oxford University Press 1993);

Klabbers, Jan, The concept of treaty in international law (The Hague, Kluwer 1996);

Korhonen, Outi & Gras, Jutta & Creutz, Katja, International governance in post-conflict situations (Erik Castrén -instituutti/HY 2006);

Marks, Susan, The Riddle of All Constitutions: International Law, Democracy and the Critique of Ideology (Oxford University Press 2000);

Marks, Susan & Clapham, Andrew, International Human Rights Lexicon (Oxford University Press 2005);

Roth, Brad R., Governmental Illegitimacy in International Law (Oxford, Clarendon Press 1999);

Matsushita, Mitsuo & Schoenbaum, Thomas J. & Mavroidis, Petros C., The World Trade Organization: Law, Practice, and Policy (2. painos, Oxford University Press, 2006)

Tentittävän kirjallisuuden tulee käsittää yhteensä vähintään noin 1000 sivua.

Kansainvälisen yksityisoikeuden pakolliset aineopinnot (20023)

Tavoite. Opetettavan aineksen omaksuminen antaa valmiuden ymmärtää tiettyjen kansainvälisluonteisten seikastojen järjestämisen perusteet. Opetuksessa selvitetään mm. ne periaatteet, joita noudatetaan kansainväliseen taloudelliseen kanssakäymiseen liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. A. Kansainvälinen yksityisoikeus: 1. Johdatus kansainvälisen yksityisoikeuden teoriaan ja käsitteistöön, 2. Luonnollisen henkilön oikeusasema, 3. Kansainvälinen perheoikeus, 4. Kansainvälinen perintöoikeus, 5. Kansainvälinen velvoiteoikeus, 6. Kansainvälinen esineoikeus, 7. Kansainvälinen siviiliprosessioikeus.

Laajuus 3 opintopistettä / 1 opintoviikko.

Opettajat

Esko, Timo, OTT. Kansainvälisen yksityisoikeuden dosentti.

Kurkela, Matti, OTT, LL.M., D.S.U. Kansainvälisen yksityisoikeuden, erityisesti kansainvälisen kauppaoikeuden dosentti.

Liukkunen, Ulla, OTT. Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun dosentti.

Mattila, Heikki E. S., OTT. Diplômé de l'I.D.C.P. Vertailevan oikeustieteen dosentti.

Mikkola, Tuulikki, OTT. Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun dosentti
Sundström, Zacharias, OTT, MCL, MLitt. Kansainvälisen yksityisoikeuden dosentti.

Opetus

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 6-7

Dosentti **Ulla Liukkunen** luennoi sopimussuhteisiin sovellettavasta laista 4.2.–5.2. klo 10–12, 6.2. klo 12–14 ja 7.2.–8.2. klo 10–12, PII. Luentokuulustelut 11.2. klo 10–12 ja 14.2. klo 10–12, PII. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1.

Dosentti **Tuulikki Mikkola** luennoi perheoikeuden kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä seuraavasti: ma 4.2.2008 klo 12–16, ti 5.2.2008 klo 12–14 ja klo 16–19, ke 6.2.2008 klo 9–12, to 7.2.2008 klo 12–14, ke 13.2.2008 klo 12–14, PIV. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2..

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tenttiin saa tuoda Suomen Laki teokset tai Finlands Lag -teokset sekä EU-lakikirjan. Säädöskokoelman irtokappaleiden tenttiin tuomisesta, sallituista merkinnöistä lakikirjoissa ks. kohta Lakikirjacentit. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaiset sopimussarjan irtokappaleet, jotka on mainittu säädöksissä, mutta joita ei ole lakikirjoissa.

Jos opiskelija suorittaa aineopinnotentti kokonaan luennoilla, merkintää kokonaisuudesta haetaan oppiaineen kotisivuilta saatavalla lomakkeella.

Tutkintovaatimukset

1) **Klami, H.T. - Kuisma, E.,** Suomen kansainvälinen yksityisoikeus (2000), lukuun ottamatta sivuja 187–220.

2) **Mikkola, T.,** Kansainvälinen avioliitto- ja jäämistöoikeus (2004).

Säädökset

Euroopan yhteisön perustamissopimus muutoksineen, Sopimus Euroopan unionista muutoksineen pääpiirteittäin
YK:n kauppalaki (CISG) 16.9.1988/796, SopS 50 (Si 504)
Laki kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista (IrtKKL) 26.6.1964/387 (Si 502)
L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 4 luku, 8.4.1983/361 (Si 217)
Neuvoston asetus (EY) N:o 1346/2000 maksukyvyttömyysmenettelystä (PrEU 501)
Bryssel I (Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001) (PrEU 706)
Bryssel II (Neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000) (ei lakikirjassa, saa tuoda kopion)
L välimiesmenettelystä 23.10.1992/967, (Pr 208)
Rooman yleissopimus, SopS 30/1999 (SiEU 401)
L lähetetyistä työntekijöistä 9.12.1999/1146 (Ty 107)
L eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5.12.1929/379 (Si 205)
Perintökaari 5.2.1965/40 (Si 235)
AvoliittoL 13.6.1929/234 (Si 201)
L rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950 (Si 208)
Lisäksi tentissä on löydettävä lakikirjoista (mukaan lukien EU-lakikirja) tarpeelliset kv. normit.

Huom!

Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson oikeusvertailuosa on liitetty osaksi oikeusteorian opintojaksoa, jonka seurauksena oikeusteorian opintojakso on 4 ov:n laajuinen.

Jos opiskelija on suorittanut kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson, mutta ei oikeusteoriaa, niin oikeusteorian tutkintovaatimusten kohta 4 on katsottu suoritetuksi. Opiskelija **suorittaa tentissä** tutkintovaatimusten **kohdat 1-3**. Oikeusvertailun osio katsotaan suoritetuksi mutta sen pisteitä ei huomioida oikeusteorian arvosanaa määriteltäessä. Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson arvosana jää voimaan kansainvälisen yksityisoikeuden (1 ov) arvosanana.

Jos opiskelija on suorittanut 3 ov:n oikeusteorian opintojakson, mutta ei kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojaksoa, niin 4 ov:n oikeusteorian opintojakson tutkintovaatimusten kohdat 1-3 on katsottu suoritetuksi. Opiskelijan on **suoritettava tentissä** hyväksyttävästi **tutkintovaatimusten kohta 4**; suorituksesta saadut pisteet otetaan huomioon vain siinä tapauksessa, että ne korottavat oikeusteoriasta jo saatua arvosanaa. **Lisäksi opiskelijan on tentittävä kansainvälisen yksityisoikeuden 1 ov:n opintojakso.**

Kansainvälisen yksityisoikeuden valinnaiset aineopinnot

Kansainvälisen yksityisoikeuden keskeisiä kysymyksiä syventävästi

Valinnaisiin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen.

Tavoitteet ja käsiteltävä asiakokonaisuus. Syventävän ja laajemman kuvan antaminen kansainvälisen yksityisoikeuden keskeisistä kysymyksistä ja normistosta.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Tutkintovaatimusten yksittäisen kohdan voi korvata vastuopettajan kanssa sovitulla tavalla tekemällä jostakin alaa koskevasta tutkimuksesta kirja-analyysin.

Laajuus 6 opintopistettä / 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

1) **Bogdan, M.**, Svensk internationell privat och processrätt (2004).

2) **Collins, L.** (toim.), Dicey and Morris on the Conflict of Laws. Vol. 2 (2000), s. 1193-1622.

3) Yksi seuraavista teoksista: **Jänterä-Jareborg, M.**, Partsautonomi och efterlevande makes rättsställning (1989), **Jänterä-Jareborg, M.**, Foreign law in national courts – A comparative perspective, Recueil des cours, Vol. 304 (2003), s. 185-385 tai **Liukkunen, U.**, Lainvalinta kansainvälisissä työ-sopimuksissa (2002).

Kauppaoikeuden pakolliset aineopinnot (20012)

Tavoite: Pehdyttäminen keskeiseen elinkeinotoiminnan harjoittamista koskevaan kauppaoikeudelliseen sääntelyyn.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Yhteisöoikeus, 2. Kuluttajaoikeus, 3. Immateriaalioikeus, 4. Markkinaoikeus ja elinkeinotoiminnan alakohtainen sääntely.

Laajuus: 9 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: prof. Rainer Oesch. Pakollisen aineopintotentin osalta tenttiassistenttina toimii tutkija Juha Vesala.

Opettajat

Bruun, Niklas, OTT. Yksityisoikeuden ruots. professori.

Nybergh, Frey, OTT, VT. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. dosentti.

Oesch, Rainer, OTT, VT. Kauppaoikeuden professori.

Pihlajarinne, Taina, OTL, VT. Kauppaoikeuden assistentti.

Timonen, Pekka, OTT, Kauppaoikeuden dosentti.

Toiviainen, Heikki, OTT. Kauppaoikeuden dosentti. Hoitaa kauppaoikeuden professorin virkaa.

Vesala, Juha, OTK, LL.M. Tutkija.

Viitanen, Klaus, OTT. Kauppaoikeuden lehtori (mvs). Kauppaoikeuden dosentti.

Wilhelmsson, Thomas, OTT. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. professori. Yliopiston vararehtori.

Opetus

Kauppaoikeuden opetusohjelma pidetään ajantasaisena yksityisoikeuden laitoksen

verkkosivuilla. **Tarkista tiedot laitoksen verkkosivuilta ennen opetukseen osallistumista.**

Opetusmuodot: Luennot. Luennot korvaavat tietyn tutkintovaatimuksiin kuuluvan teoksen tai ainakin osan siitä. Korvaavien ja hyvityspisteluentojen käyttämistä koskevat säännöt on selostettu jäljempänä.

Kaikille korvaaville luentosarjoille tulee ilmoittautua OOD:ssa

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot **11-16**

Kauppaoikeuden korvaavat luentosarjat pidetään seuraavasti:

Markkinaoikeus (Nybergh): 10-14.3.08 klo 8-10 PIV, 17-20.3.08 klo 8-10 PIV, 20.3.08 klo 14-16 PIV. (Oodikoodi: 20012A)

Immateriaalioikeus (Oesch): 10.-12.3.08 klo 14-16 PIV, 13.3.08 klo 14-16 PIII ja 14.3.08 klo 14-16 PIV, 17.3.08 klo 14-16 PIV, 18-19.3.08 klo 14-16 PIV. (Oodikoodi: 20012B)

Kuluttajaoikeus (Viitanen): 27-28.3.08 klo 11-14 PIV, 31.3.08 klo 11-14 PIV, 1-2.4.08 klo 11-14 PIV, 3.-4.4.08 klo 11-14 PIV. (Oodikoodi: 20012C)

Yhteisöoikeus (Toiviainen): 27-28.3.08 klo 16-19 PIV, 31.3.08 klo 16-19 PIV, 1-2.4.08 klo 16-19 PIV, 4.4.08 klo 16-19 PIV. (Oodikoodi: 20012D)

Markkinaoikeuden (marknadsrätt) luentosarja on ruotsinkielinen, mutta sitä suositellaan myös suomenkielisille opiskelijoille, jotka luentokuulusteluissa voivat vastata suomeksi. Korvaavien luentosarjojen luentokuulusteluissa saa käyttää lakikirjaa. Markkinaoikeuden ja immateriaalioikeuden luentokuulusteluissa edellytetään myös oppikirjoihin ja säädösmateriaaliin tutustumista.

Markkinaoikeuden ja immateriaalioikeuden luentokuulustelut pidetään yhteisessä tilaisuudessa 26.3.08 klo 10-13 PI . Yhtiöoikeuden ja kuluttajaoikeuden luentokuulustelut pidetään yhteisessä tilaisuudessa 8.4.08 klo 9-13 PI, jolloin pidetään myös markkinaoikeuden ja immateriaalioikeuden uusintakuulustelut. Yhtiöoikeuden ja kuluttajaoikeuden uusintakuulustelut pidetään 15.4.08 klo 10-13 PI.

Opiskelijan, joka **suorittaa** koko **tentin korvaavilla luentosarjoilla**, on oppiaineen kaikkien vaatimusten tultua täytetyiksi **ilmoitettava** seuraavaan **aineopintotettiin** opintosuorituksen rekisteröimistä varten tenttiin ilmoittautumista koskevia määräyksiä noudattaen. Ilmoittautumisen yhteydessä on **mainittava, mitkä luennot, milloin ja millaisella pistemäärällä** ne on suoritettu (mikäli opiskelija on suorittanut myös aikaisemmin järjestetyn kauppa-oikeuden perusteet-luentosarjan, myös tämä ja saadut hyvityspisteet on mainittava). Opintosuoritus hyväksytään ja siitä annetaan arvosana tuolloin kyseisen tentin tenttitulosten antamisen yhteydessä.

Korvaavan luentosarjan suorittamalla voi korvata tentistä sitä vastaavan tenttikysymyksen ja sitä vastaavat osat tutkintovaatimuksista seuraavasti:

Yhteisöoikeus: teoksesta **Rissanen K., ym.** s. 117-582.

Immateriaalioikeus: teoksista **Rissanen K., ym.** s. 763-908, **Howells, G. G. (toim.)** s. 103-136 ja **Castrén** s. 264-277.

Marknadsrätt (markkinaoikeus): teoksista **Rissanen K., ym.** s. 663-759 ja 1065-1247, **Howells, G. G. (toim.)** s. 1-102, s. 198-242, **Castrén** s. 1-133, 230-264.

Konsumenträtt (kuluttajaoikeus): teoksista **Rissanen K., ym.** s. 911-1061 ja **Howells, G. G. (toim.)** s. 273-316.

Myös aiemmin suoritettut osakeyhtiölain kurssit korvaavat koko yhteisöoikeuden osuuden tentistä sekä markkinaoikeuden tai kilpailuoikeuden korvaavat kurssit markkinaoikeuden osuuden tentissä.

Mahdollisista muutoksista korvaavuuksiin ilmoitetaan kauppa-oikeuden verkkosivuilla.

Med stöd av samarbetet mellan juridiska fakulteten, Hanken och Svenska social- och kommunalhögskolan (Rättsam) kan studenterna delta i Hankens undervisning inom kursen Bolags- och finansieringsrätt under vt (kursen startar under veckan 11). En godkänt sluttentamen i kursen ersätter s. 117-582 i punkt 1 i tentamensfordringarna. Närmare information om kursen finns på Hankens hemsidor.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu, johon ilmoitaututaan OODI:ssa (koodinnumero 20012). Kuulustelussa saa käyttää lakikirjoja. Jokainen tenttiin osallistuva ottaa itse mukanaan tarpeelliseksi katsomansa lakikirjat. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaisia säädöskokoelman irtokappaleita tai niiden valokopioita, jotka on julkaistu lakikirjojen ilmestymisen jälkeen. Tentissä käytettävissä lakikirjoissa ja säädöskokoelman kappaleissa ei saa olla muita merkintöjä kuin alleviivauksia, pykäläviittauksia ja säädösten muutoksiin liittyviä säädöskokoelman numeroita.

Tentissä on neljä kysymystä, joista kustakin voi saada enintään kymmenen pistettä. Vastaustilaa kysymystä kohden on **yksi sivu**.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja sen kopioimisesta vastauspaperiin saa pisteitä. Vastauksissa edellytetään oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvien seikkojen muistamista. Oikeustapauksissa puolestaan edellytetään, että tapaukseen liittyviä oikeussäännöksiä sovelletaan kysymyksestä ilmi käyviin tapauksen tosiseikkoihin. Oikeustapausten arvostelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten esitetyt johtopäätökset on perusteltu.

Tentin läpäisemistä sekä korvaavien luentosarjojen ja hyvityspisteiden käyttämistä koskevat säännöt ovat seuraavat:

1) Opiskelija voi hyödyntää tentissä 0–4 korvaavaa luentosarjaa. Opiskelija voi siten suorittaa koko kuulustelun kuuntelemalla kaikki neljä korvaavaa luentosarjaa. Tentin arvosana määräytyy tällöin luentokuulusteluista saatujen pisteiden kokonaismäärän perusteella.

2) Normaalisti vastattavien kysymyksien osalta tentissä hyväksytyksi tuleminen edellyttää sitä, että tenttijä saa vähintään puolet vastattavien kysymysten maksimipistemäärästä. Hyvityspisteitä ei oteta huomioon tentin hyväksymistä arvioitaessa, mutta kylläkin arvosanaa määrittäessä.

3) Opiskelija voi hyödyntää tentissä enintään 4 hyvityspistettä.

4) Sekä korvaavat pisteet että hyvityspisteet vanhenevat kuten luennot. Vanhentumissäännöt käyvät ilmi opinto-oppaan asianomaisesta kohdasta.

5) Mikäli opiskelija aikoo hyödyntää tentissä korvaavia luentosarjoja tai hyvityspisteitä, tenttiin ilmoittautuessa on ilmoitettava luentokuulustelussa saadut korvaavat tai hyvityspisteet, luentosarjan ajankohta (luku- ja -vuosi) sekä luentosarjan pitäjä. Jos kysymys korvataan luentosarjalla, tentissä vastauspinoon on myös jätettävä paperi, josta käyvät ilmi edellä mainitut tiedot. **Vain ohjeiden mukaisesti ilmoitetut tiedot otetaan huomioon tenttituloksissa.**

Tutkintovaatimukset

1) **Rissanen, K. ym.**, Yritysoikeus (2006), s. 117-582, 663-1247. Teoksesta voi myös lukea vastaavat jaksot päivitettyinä sen sähköisestä versiosta (WSOY:n Juridiikkaonline).

2) **Castrén, M.**, EU-Suomen markkinaoikeus (1997), s. 1–133 ja 230–277.

3) **-Howells, G. G. (toim.)**, European Business Law (1996), s. 1–136, 198–242 ja 273–316.

Säädökset

Tutkintovaatimuksissa mainittujen teosten lisäksi edellytetään hallittavan seuraava lainsäädäntö.

Yhteisöoikeus

YhdistysL 26.5.1989/503. (Si 126)

L avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 6.5.1988/389. (Yr 101)

L eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä 22.12.1994/1299. (Yr 102)

OsakeyhtiöL 21.7.2006 (624/2006) (Yr 103)

L osakeyhtiölain voimaannosta 21.7.2006 (625/2006) (Yr 103a) ja sen soveltamiseksi

tarpeellisilta osiltaan aiemmasta osakeyhtiölaista (734/1978, Yr 103 lopussa)

EurooppayhtiöL 13.8.2004 (742/2004) (Yr 104)

Eurooppaosuuskuntalaki 19.10.2006 (906/2006)

Asunto osakeyhtiöL 17.5.1991/809. (Yr 109)

Osuuskuntalaki 28.12.2001/1488. (Yr 105)

SäätiöL 5.4.1930/109. (Si 128)

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129. (Yr 114)

Yritys- ja yhteisötietoL 16.3.2001/244 (Yr 115)

Prokuralaki 2.2.1979/130. (Yr 117)

L valtion liikelaitoksista 20.12.2002/1185 (Yr 122)

KirjanpitoL 30.12.1997/1336. (Yr 301)

KirjanpitoA 30.12.1997/1339. (Yr 302)

TilintarkastusL (Uusin voimassa oleva, 28.10.1994/936 tai tätä myöhemmin voimaan tuleva laki).

Immateriaalioikeus

Toiminimilaki 2.2.1979/128. (Yr 116)
Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. (Yr 401)
PatenttiL 15.12.1967/550. (Yr 408)
L oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006)
L oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin 23.12.1967/656. (Yr 410)
L hyödyllisyysmallioikeudesta 800/1991. (Yr 414)
L sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061 (soveltuvin osin) (Yr 605)
L yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin 16.1.1991/32. (Yr 416)
TavaramerkkiL 10.1.1964/7. (Yr 418)
YhteismerkkiL 5.12.1980/795. (Yr 420)
Mallioikeuslaki 12.3.1971/221. (Yr 421)

Markkinaoikeus

L elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27.9.1919 /122 (Yr 201)
L elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä 3.12.1993/1062. (Si 404)
L kilpailunrajoituksista 27.5.1992/480. (Yr 601)
L sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061. (Yr 605)
L julkisista hankinnoista 1505/1992/1505. (Yr 608)
Sähkömarkkinalaki 17.3.1995/386. (Yr 704)
Viestintämarkkinalaki 23.5.2003/393. (Vi 117)
L luottolaitostoiminnasta 30.12.1993/1607. (Ra 107)
L ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 30.12.1993/1608 (Ra 112)
L Rahoitustarkastuksesta 27.6.2003/587. (Ra 114)
Arvopaperimarkkinalaki 26.5.1989/495. (Ra 116)
L sijoituspalveluyrityksistä, 26.7.1996/579. (Ra 119)
Vakuutusyhtiölaki 28.12.1979/1062. (Ra 204)
L ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17.3.1995/398. (Ra 206)
L Vakuutusvalvontavirastosta 29.1.1999/78. (Ra221)
L Vakuutusedustuksesta 15.7.2005/570 (Ra 213)

EU:n perustamissopimuksen kilpailuartiklat (Euroopan Unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen konsolidoidut toisinnot 2002/C 325/01) artikkelit 81-82.

Kuluttajaoikeus

KuluttajansuojaL 20.1.1978/38. (Yr 501)
L kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75 (Yr 502).
L kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä 15.12.2000/1074. (Yr 506)
Valmismatkalaki 28.11.1994/1079. (Yr 508)
TuotevastuuL 17.8.1990/694. (Si 303)
Asuntokauppalaki 23.9.1994/843. (Si 505)

Kauppaoikeuden valinnaiset aineopinnot

Suoritustapa: Kirjalliset kuulustelut ja harjoitusseminaarit.

Kirjalliset kuulustelut: Valittavana on neljä eri linjaa: yhteisöoikeus, immateriaalioikeus, markkinaoikeus ja kuluttajaoikeus. Kussakin on mahdollisuus suorittaa kirjallinen kuulustelu (10 op, n. 1500 sivua) kahdesti vuodessa. Lkv 2007–2008 valinnaisia opintoja voi suorittaa seuraavasti: yhteisö- ja kuluttaja-

oikeus syyslukukauden toisella (18.12.), kevätlukukauden toisella tenttikierroksella (21.4), sekä kauppaoikeuden kesäenttipäivänä; immateriaali- ja markkinaoikeus syyslukukauden ensimmäisellä (25.10), kevätlukukauden ensimmäisellä tenttikierroksella (25.2) sekä kevätlukukauden viimeisellä tenttikierroksella (29.5).

Kirjallisiin kuulusteluihin ilmoittaudutaan OODI:ssa. Kunkin opintojakson koodinnumero

on mainittu opintojakson nimen yhteydessä. Tenttiin ilmoittauduttaessa on ehdottomasti mainittava sitä varten luetut vaihteoiset teokset.

Kaikki kirjalliset kuulustelut ovat lakikirjatenttejä. Mukaan saa siten ottaa myös EU-oikeuden lakikirjan. Opiskelijoiden edellytetään hallitsevan tutkinto-vaatimuksissa mainittujen teosten lisäksi myös samaa aihepiiriä koskevan lainsäädännön.

Korvaavuus: Yksi tai useampi kirjallinen kuulustelun tutkintovaatimukseen kuuluvista teoksista voidaan vastaavan opettajan kanssa sopimalla korvata esimerkiksi tekemällä jostain alaa koskevasta väitöskirjasta tai muusta tutkimuksesta kirja-ana-lyysi. Myös korvaavia tai hyvityspisteluentoja voidaan järjestää eri linjoilla. -Jos jokin tutkintovaatimukseen kuuluva kirja on suoritettu jo aikaisemmin, tulee opiskelijan sopia vastaavan opettajan kanssa jonkin muun teoksen lukemisesta.

Yhteisöoikeus (20191)

Laajuus: 10 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Tavoite: Perehtyä suomalaisen yhteisöoikeuden, erityisesti osakeyhtiöoikeuden, keskeisiin tulkintaongelmiin, tutustua ulkomaiseen ja EU:n yhteisöjä koskevaan oikeudelliseen sääntelyyn.

Sisältö: 1) Suomalaisen osakeyhtiöoikeuden erityiskysymykset, 2) Eräiden ulkomaiden yhteisöoikeudellinen sääntely, 3) EY:n yhteisöoikeuden harmonisointi ja sen toteuttaminen.

Vastaava opettaja: prof. (mvs.) **Heikki Toivainen**.

Tutkintovaatimukset

- 1) -**Mähönen, Jukka - Säiläkivi, Antti - Villa, Seppo:** Osakeyhtiölaki käytännössä (WSOY Pro) 2006, s. 55-651 ja **Toivainen, Heikki:** Suomen uusi osakeyhtiölaki. Kilpailukykyinen osakeyhtiölainsäädäntö 2000-luvun yrityksille 1800-luvun sääntelyllä? Business Law Forum 2006, s. 25-67.
- 2) **Mähönen, Jukka - Villa, Seppo:** Osuuskunta (WSOY Pro) 2006 (noin 200 sivua) tai **Sandström, T.:** Svensk aktiebolagsrätt. Norstedts Juridik AB (2005, 2006)
- 3) **Wilhelmsson, T. - Jääskinen, N.,** Avomet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt (2001) *tai samat*, Öppet bolag och kommanditbolag (1989) tai **Halila, H. - Tarasti, L.,** Yhdistys-oikeus, 3. painos (2006), josta luetaan s. 67-319 (1-28 §), s. 465-517 (35-37 §) ja s. 559-605 (7 ja 8 luku johdantojaksoineen)
- 4) **Werlauff, E.,** EU Company Law. Common Business Law of 28 States (2003), s. 1-160 (luvut 1-3), 251-354 (luvut 8-11), 437-505 (luvut 15-17) ja 627-641 (luku 21)
- 5) **Dine, J.,** The Governance of Corporate Groups (2000).

Tentissä edellytetään hallittavaksi myös tenttikirjallisuuteen liittyvä suomalainen lainsäädäntö.

Immateriaalioikeus (20192)

Laajuus: 10 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Tavoite: Perehtyä aineettomien oikeuksien (immateriaalioikeuksien) pääkysymyksiin ja ongelmiin, erityisesti suojan kohteiden rajaamiseen, suojan sisältöön ja ulottuvuuksiin sekä sopimussuhteisiin.

Sisältö: suomalaisen ja eurooppalaisen teollis- ja tekijänoikeuden pääkysymykset oikeus- ja sopimuskäytännössä esiintyvine tulkintaongelmineen. Eurooppapatentti, yhteisön merkki ja malli sekä näiden suhde kansallisiin vastaaviin ilmiöihin.

Vastaava opettaja: prof. **Rainer Oesch**.

Tutkintovaatimukset

1. **Haarmann, P-L**, Immateriaalioikeus (2006) tai **Koktvedgaard, M. – Levin, M.** Lärobok i immaterialrätt (2004) tai uudempi painos.
2. **Oesch, R. – Rinkineva, M-L, – Hieta-mies, H. – Puustinen, K.**, Mallioikeus – muotoilun suoja (2005) (s. 1-261) tai **Oesch, R. – Pihlajamaa, H.**, Patenttioikeus (2003)
3. **Haarmann, P-L.**, Tekijänoikeus ja lähi-oikeudet (2005)
4. **Salmi, H. – Häkkänen, P.,-Oesch, R. – Tommila, M.**, Tavaramerkki (2001) tai **Wess-man, Förväxlingsrisk och anseendeskydd i varumärkesrätten** (2002).

Professori **Niklas Bruun** pitää valinnaisen, englanninkielisen kurssin aiheesta "International Intellectual Property Law" sl (20 tuntia) seuraavasti: 12.11 klo 12-16 (PIV), 13.11 klo 10-12 ja 14-16 (PIV), 19.11.klo 18-20 (PIV), 20.11 klo 14-16 (PIV), 26.11. klo 18-20 (PIV), 27.11 klo 12-16 (PIV) ja 3.12.klo 18-20 (PIV). Lisäksi kurssi sisältää ohjattuja harjoituksia 10 tuntia, joiden tarkemat ajankohdat ilmoitetaan myöhemmin. Kurssi luentokuulusteluineen ja harjoituksineen korvaa valinnaisen kurssin tenttikirjallisuuden kokonaisuudessaan.

Markkinaoikeus (20193)

Laajuus: 10 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: Prof. Niklas Bruun

Tutkintovaatimukset

Mikäli opiskelija on suorittanut Eurooppaoikeudessa EY:n sisämarkkinaoikeuden tai EY:n kilpailuoikeuden valinnaisten opintojen tentin, hänen osaltaan sovitaan erikseen markkinaoikeuden tentin tutkintovaatimukset.

- 1) **Alanen, J.**, Tavaroiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionissa (2002).
- 2) **Kuoppamäki, P.**, Uusi kilpailuoikeus, (Helsinki 2006)

3) **Karjalainen, J., - Laurila, O., - Parkkonen, J.**, Arvopaperimarkkinat (Jyväskylä 2005)

4) **Palm, J.**, Yritysosot ja määräysvalta-markkinat (Helsinki 2005)

Kuluttajaoikeus (20194)

Laajuus: 10 opintopistettä / 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: lehtori (mvs.) Klaus Viitanen

Tutkintovaatimukset

1) **Sisula-Tulokas, L. - Luukkonen, I. - Saario, M. (toim)**, Kuluttajien vakuutus-toimisto ja Vakuutuslautakunta 35 vuotta (2006) tai **Hoppu, K.**, Sijoitustuotteiden markkinoinnin sääntely (2004).

2) **Viitanen, K.**, Lautakuntamenettely kuluttajariitojen ratkaisukeinona (2003), s. 1–225, 393–402 ja 461–553 tai **Wilhelmsson, T.**, Twelve Essays on Consumer Law and Policy (1996).

3) **Howells, G. - Wilhelmsson, T.**, EC Consumer Law (1997).

4) **Larsson, M.**, Konsumenttskyddet över gränserna - särskilt inom EU (2002) tai **Howells, G. - Micklitz, H., - Wilhelmsson, T.**, European Fair Trading Law - The Unfair Commercial Practices Directive (2006).

Johdatus Venäjän kaupp- ja sopimusoikeuteen

Opettaja: Prof. **Vladimir Orlov** (Lapteenrannan teknillinen yliopisto)

Tavoite: Antaa opiskelijoille kokonaiskuva Venäjän kaupp- ja sopimusoikeuteen kuuluvasta keskeisestä sääntelystä:

- yksityisoikeuden keskeiset lähteet ja periaatteet
- yhtiötoiminnan harjoittamisen eri muodot ja niiden sääntely
- yhtiöverotus
- kilpailuoikeus

-immateriaalioikeudet ja niiden sääntely
-sopimusoikeuden keskeiset periaatteet
-ulkomaankauppaa koskeva sääntely

Opetus: Luennot (yhteensä 20 tuntia) pidetään salissa PIV seuraavasti:

- 7.1.08 klo 12-16
- 8.1.08 klo 12-16
- 9.1.08 klo 12-16
- 10.1.08 klo 12-16
- 11.1.08 klo 12-14
- 14.1.08 klo 18-20(1.luentokuulustelu)
- 25.1.08 klo 14-16 (2. luentokuulustelu)

Laajuus: 2 opintopistettä, jotka voidaan opiskelijan valinnan mukaan sisällyttää joko kauppaoikeuden valinnaisiin aineopintoihin tai vapaavalintaisiin täydentäviin opintoihin. Valinnasta tulee ilmoittaa viimeistään luentokuulustelun vastauspaperissa.

Kurssiin osallistuminen ei edellytä ennakoilmoittautumista. Opetuskieli on suomi. Mahdolliset tiedustelut: prof. Orlov (vladimir.orlov@lut.fi).

Kirjanpito

Kirjanpidon pakollinen opintokokonaisuus on jaettu kahteen osaan:

1. kirjapidon perusteet
2. kirjanpidon jatkokurssi

Oppiaineen opetuskaudet: kalenteri-
viikot 48-50 ja 11

Kirjanpidon perusteet (200198)

Tavoitteet. Opintojakso tutustuttaa opiskelijan kirjanpitoinformaation tuottamiseen ja sen hyväksikäytön perusteisiin.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen peruskäsitteet ja periaatteet, tilinpäätöksen sisältö ja hyväksikäyttö sekä verotuksen perusteet.

Laaajuus 4 op (2,5 ov)

Opettajat

KTM **Arja Koskela**, kirjanpidon tuntiopettaja

KTM **Carsten Måsabacka**, kirjanpidon tuntiopettaja

Opetusmuodot. Syksyllä 2007 opintonsa aloittaneille kirjanpidon perusteiden kurssi järjestetään viikoilla 48-50. Se käsittää kaikille opiskelijoille yhteisen luento-opetuksen (14 tuntia) sekä harjoitukset (18 tuntia), joita varten opiskelijat jaetaan noin 40 hengen ryhmiin. Harjoitusryhmiin ilmoittaudutaan ennakkoon WebOodin kautta. Tätä aikaisemmin opintonsa aloittaneille kurssi järjestetään yhdistettyinä luento- ja harjoitustunteina, joille myös on ilmoittautuminen WebOodissa.

KTM **Arja Koskela** pitää kirjanpidon perusteiden kurssin syksyllä **2007 aloittaneille** opiskelijoille, **luennot** ma 26.11. klo 15-

19, to 29.1, ma 3.12. ja ti 11.12. klo 9-12. Opetuspaikkana on Franzenian A-sali

Näihin luentoihin liittyvät **harjoitukset** (Oodi-koodi 200198) järjestetään viidessä ryhmässä:**Ryhmä 1:** Ti 27.11. klo 10-13, to 29.11. klo 12-15, ma 3.12. klo 12-15, ke 5.12. klo 10-12, ti 11.12. klo 12-15 ja to 13.12. klo 10-13. Opetuspaikkana on Economicum sh 3-4 paitsi 11.12. Aleksanterink. 7, ls 6.**Ryhmä 2:** Ti 27.11. klo 13-16, to 29.11. klo 15-18, ma 3.12. klo 15-18, ke 5.12. klo 12-14, ti 11.12. klo 15-18 ja to 13.12. klo 13-16. Opetuspaikkana on Economicum sh 3-4 paitsi 11.12. Aleksanterink. 7, ls 6.**Ryhmä 3:** Ke 28.11. klo 9-12, pe 30.11. klo 9-12, ti 4.12. klo 9-12, ma 10.12. klo 10-12, ke 12.12. klo 9-12 ja pe 14.12. klo 9-12. Opetuspaikkana on Bulevardi 18 paitsi 10.12. Economicum, sh 3-4.

Ryhmä 4: Ke 28.11. klo 12-15, pe 30.11. klo 12-15, ti 4.12. klo 12-15, ma 10.12. klo 12-14, ke 12.12. klo 12-15 ja pe 14.12. klo 12-15. Opetuspaikkana on Bulevardi 18 paitsi 10.12. Economicum, sh 3-4.**Ryhmä 5:** Ke 28.11. klo 15-18, pe 30.11. klo 15-18, ti 4.12. klo 15-18, ma 10.12. klo 14-16, ke 12.12. klo 15-18 ja pe 14.12. klo 15-18. Opetuspaikkana Bulevardi 18 paitsi 1+.12. Economicum, sh 3-4.

Ennen syksyä 2007 opinnot **aloittaneille** kirjanpidon kurssi pidetään syyslukukaudella 3.9. – 12.9. ma, ti ja ke klo 14-18 sekä pe 14.9 klo 14-18 Economicum, ls, ensimmäinen kuulustelumahdollisuus on viimeisellä luenolla 14.9. Kurssi pidetään uudelleen kevätlukukaudella 14.1. – 13.2. ma ja ke klo 15-18. Opetuspaikkana on ma B18, sh 8 ja ke F26, ls 2. Molemmilla kerroilla mukaan mahtuu noin 50 opiskelijaa.

EM **Carsten Måsabacka** håller kursen i bokföring (**26.11.-13.12.**) 26.11, P724, 16-18, 27.11, PR, s. 19, 15-18, 28.11, P724,

16-18, 29.11, PR s. 4, 15-18, 30.11, P724, 16-18, 3.12, P724, 15-18, 4.12, PR s. 19, 15-18, 5.12, P722, 15-18, 10.12, P617, 15-18, 11.12, P724, 16-18, 12.12, P617, 15-18, 13.12, PR s. 4, 15-18.

Suoritustapa. Luennot ja harjoitukset sekä kirjallinen kuulustelu. Kuulusteluun saa tuoda lakikirjat ja laskimen.

Tutkintovaatimukset. **Ihantola, Eeva-Mari – Leppänen, Pasi:** *Yrityksen kirjanpito – perusteet ja sovellusharjoitukset* (2007), luvut 1-4 ja 7.

Kirjanpidon jatkokurssi (200199)

Tavoitteet ja sisältö. Opintojakson tarkoitus on kerrata ja saattaa ajan tasalle kirjanpidon perusteiden tuntemus sekä syventää osaamista erityisesti tilinpäätösanalyysin ja veroekonomian alueella. Kurssin käyminen on suositeltavaa ennen finanssioikeuden aineopintotenttiin osallistumista.

Laajuus: 1 op (0,5 ov)

Opetusmuodot. Luento-opetus ja harjoitukset (yht. 16 tuntia). Kurssille on ilmoitautuminen WebOodissa.

KTM Arja Koskela pitää kirjanpidon jatkokurssin luennot ja harjoitukset syyslukukaudella 17.9. – 21.9. klo 14-18 ma ja ti Franzenia A-sali, ke PI ja pe PII sekä uudelleen kevätlukukaudella 10.3. – 14.3. ma klo 16-19 PII, ti klo 16-19 U40 s. 1, ke ja pe klo 10-14 PII. Molemmilla kerroilla ensimmäinen kuulustelumahdollisuus on viimeisellä luennolla.

EM **Carsten Måsabacka** håller fortsättningskursen i bokföring vt. mån- tors 10.-13.3. kl 14-18, HB aud XVII.

Suoritustapa. Luennot ja harjoitukset sekä kirjallinen kuulustelu. Kuulusteluun saa tuoda lakikirjat ja laskimen.

Tutkintovaatimukset. **Ihantola, Eeva-Mari – Leppänen, Pasi:** *Yrityksen kirjanpito – perusteet ja sovellusharjoitukset* (2007), luvut 5-7, sekä opettajan osoittama muu materiaali

Lääkintä- ja bio-oikeuden valinnaiset aineopinnot

Lääkintä- ja bio-oikeuden perusteet (20134)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen lääkitä- ja bio-oikeudesta poikkitieteellisenä uutena oikeudenalana, alan käsitteistä ja periaatteista sekä keskeisestä lainsäädännöstä ja sen kehittämisestä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Lääkitä- ja bio-oikeus uutena tieteen ja oikeudenalana sekä sen suhde lähitieteisiin (kuten lääkitä-etiikkaan ja oikeuslääketieteeseen) ja oikeudenaloihin (kuten sosiaali ja terveys-oikeuteen), 2. Potilaan ja lääkärin (tai muun terveydenhuollon ammattihenkilöstön) välistä suhdetta koskevat oikeudelliset kysymykset ja niiden sääntely lainsäädännössä, 3. Lääketieteellisten toimenpiteiden, tutkimuksen ja geeniteknikan oikeudellinen arviointi ja sääntely, 4. Oikeuslääketieteen ja psykiatrian perusteet.

Laajuus 8 opintopistettä / 4 opintoviikkoa

Opettajat ja tutkijat

Lahti, Raimo, OTT, VT, VTM. Rikosoikeuden professori. Lääkitä- ja bio-oikeuden opintojakson vastaava opettaja.

Burrell, Riitta, OTT, LL.M. Lääkitä- ja bio-oikeuden dosentti.

Lehtonen, Lasse, OTT, LT. Vsn. hallinto-oikeuden professori. Apulaisylilääkäri, Helsingin yliopistollinen keskussairaala. Lääkitä- ja bio-oikeuden dosentti (Tampereen ja Lapin yliopistoissa).

Lötjönen, Salla, OTT, MA. Lääkitä- ja bio-oikeuden dosentti.

Hannuniemi, Anja, OTL, VT. Lääkitäoikeuden tutkija.

Soini, Sirpa, OTK, VT. Lääkitä- ja bio-oikeuden tutkija.

Walén, Laura, OTK, FT. Lääkitä- ja bio-oikeuden tutkija.

Suoritustapa. Jakso koostuu sl 2007 järjestettävistä luennoista sekä luentojen jälkeen pidettävästä kuulustelusta, jossa kontrolloidaan luennoilla käsitellyn ja seuraavassa mainittavan kirjallisuuden osaamista. Niille, jotka eivät tule hyväksytyiksi ensikuulustelussa 12.11.2007 tai ovat estyneet siihen osallistumasta, järjestetään yksi uusintakuulustelu 25.1.2008. Näiden kahden kuulustelun tarkemmat tiedot ilmoitetaan tenttipäiväaikataulussa. Niihin ilmoittaudutaan normaalikäytännön mukaisesti. Kuulusteluissa saa käyttää lakikirjoja. Hyväksyttävä suoritus edellyttää myös osallistumista jäljempänä mainittuihin etiikkaryhmiin.

Opetus

Opetuspaikkana on Mariankatu 11 ls 4 paitsi ti 11.9. ls 3

Ma 3.9. klo 15–17. Prof. **Raimo Lahti**: Lääkitä- ja bio-oikeus oikeudenalana. Ti 4.9. klo 16-18. LT, Ph.D. **Pekka Louhiala**: Johdatus lääketieteen etiikkaan. To 6.9. klo 16-18. Prof. emer. **Martti Kekomäki**: Priorisointi terveydenhuollossa. Ma 10.9. klo 16-19. OTL, VT **Anja Hannuniemi**. Alaikäisen potilaan asema. Ti 11.9. klo 16-18. OTT, LT **Lasse Lehtonen**: Potilasvahinkolaki. Ke 12.9 klo 14-16. Ylilääkäri **Irma Kotilainen**: Syntakeisuuskyymyksistä. Ma 17.9 klo 16-18. Ylilääkäri **Aulikki Wallin**: Tietosuoja terveydenhuollossa. Ke 19.9 Klo 16-18. Tutkija, VT **Sirpa Soini**: Lääkitä- ja bio-oikeuden kansainväliset dokumentit. To 20.9 klo 16-18. Dos. **Salla Lötjönen**:

Lääketieteellinen tutkimus ihmisillä
Ma 24.9 klo 14-16. Tutkija **Laura Walin**:
Modernin bioteknologian

säätelyn erityiskysymyksiä.
Ke 26.9 klo 14-16. Dos. **Marjut Salokannel**:
Bioteknologia ja
immateriaalioikeudet.

To 27.9. klo 16-18 Dos. **Riitta Burrell**.
Lisääntymisvapaus suomalaisen
lainsäädäntöhistorian näkökulmasta.

Em. luentojen seuraamisen lisäksi oikeustieteen opiskelijoiden edellytetään osallistuvan lääketieteen opiskelijoiden kanssa etiikkatapauksia pohtiviin ryhmätapaamisiin siten kuin LT, Ph.D. Pekka Louhiala ohjeistaa. Etiikkatapauksia on julkaistu verkkoversiona osoitteessa <http://www.terkko.helsinki.fi/resurssi/etiikka-pankki>.

Luentojen ohessa tentittävä kirjallisuus:

1) **Lohiniva-Kerkelä, M.**, Terveystieteiden ja lääketieteiden juridiikka (2004, 249 s.) täydennettynä **R. Lahden** artikkeleilla Eutanasia ja kuole-

van potilaan hoito (Juhlajulkaisu Eero Backman, 2005, s. 91-109), Lääkäri ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttuminen (Terttu Utraisen juhla-kirja, 2006, s. 187-210) ja Potilastietojen luottamuksellisuuden suoja ... (Juhlajulkaisu Pekka Hallberg, 2004, s. 206-216).

2) **Lötjönen, S.**, Yhteenvedoartikkeli Lääketieteellinen tutkimus ihmisillä. Samanimisessä väitöskirjassa, Forum Iuris (2004); tekstistä on saatavissa verkkoversio (195 s.).

3) **Lehtonen, L.** (toim.), Bio-oikeus lääketieteessä (2006, 256 s.).

4) **Penttilä, A. ym.**, Oikeuslääketiede (2000), s. 1-21, 74-120, 165-173, 189-211, 278-299, 315-368 ja 412-417 (186 s.) täydennettynä artikkelilla **Lappi-Sepälä, T.**, Syyntakeettomuussäännösten soveltamiskäytäntöjen tutkimisesta (Juhlajulkaisu Eero Backman, 2005, s. 133-150).

Opiskelijoiden edellytetään kykenevän hyödyntämään alan säädöksiä, joita on kattavasti Terveystieteiden ja sairaanhoitolainsäädäntö - eripainoksessa sekä Suomen Laki -teosten So ja Si -osastoissa.

Maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden pakolliset aineopinnot (20016)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen oikeudenalan perusteista ja ohjauskeinoista. Kokonaiskuvan antaminen maankäytön suunnittelusta ja kiinteistöjärjestelmästä, luonnonvarojen käytöstä, luonnonsuojelusta ja ympäristönsuojelusta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Yleiset opinnot sekä ylikansallinen ympäristöoikeus. 2. Maankäytön suunnittelu ja rakentaminen. 3. Ympäristön pilaantumisen ehkäisyyn yleiset periaatteet ja ohjauskeinot. 4. Luonnonvarojen käytön ohjaus ja luonnon suojeleminen. 5. Vesioikeus. 6. Kulttuuriympäristön hoito ja suojeleminen. 7. Kiinteistömuodostamisoikeus ja pakko-oikeudet.

Laajuus 6 opintopistettä / 4 opintoviikkoa.

Opetusmuodot. Luennot. Pakollisia aineopintoja varten pidetään omat oikeudenalan yleisesi-tyksiä sisältävät luentosarjat. Hyvityspistelunnon hyväksytystä suorittamisesta voi saada enintään 5 hyvityspistettä tenttiin. Korvaavan luentosarjan suorittamalla voi korvata erikseen ilmoitetun tutkintovaatimuskohdan pistein 1-10. **Korvaavilla luentosarjoilla voi korvata enintään kaksi tenttikysymystä.**

Prof. **Erkki J. Hollo** luennoi ympäristöoikeudesta sl 13.11.-29.11 ma-to, klo 10-12. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2. Prof. **Vesa Majamaa** luennoi maankäyttö- ja rakennuslaista 13.11. - 30.11. ma-pe, klo 8-10 PIV. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Opettajat

Hollo, Erkki J., OTT, Dr. iur. Ympäristöoikeuden professori.

Majamaa, Vesa, OTT, VT. Ympäristöoikeuden professori.

Utter, Robert, OTL. Ympäristöoikeuden assistentti.

Ekroos, Ari, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Holma, Kyösti, OTT, DI. Ympäristöoikeuden dosentti.

Kuusiniemi, Kari, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Määttä, Tapio, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Belinskij, Antti, OTL, Tutkija.

Mehling, Michael, Rechtsref., Tutkija

Opetus

Oppiaineen opetuskausi: kalenteriviikot 46-49

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa saa käyttää teoksia Suomen Laki I, II ja III, Finlands Lag I ja II, sekä EU-oikeuden lakikirjaa. Säädöskokoelman irtokappaleiden tuomisesta, sallituista merkinnöistä lakikirjoissa ks. Lakikirjatentit. Vastausti-laa kysymystä kohden on yksi sivu.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja kopioimisesta vastauspaperiin saa yleensä pisteitä. Hyväksyttävät vastaukset edellyttävät esseivas-tauksissa oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvi-en seikkojen esittämistä. Oikeustapauksissa puo-lestaan edellytetään, että tapaukseen liittyviä oikeussäännöksiä myös sovelletaan kysymyksestä ilmeneviin tapauksen tosiseikkoihin. Oikeusta-pausten arvostelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten esitetyt johtopäätökset on perusteltu.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hollo, E.J.**, Ympäristöoikeuden perusteet (2004), s. 1-202, paitsi s. 54-85.
- 2) **Hollo, E.J.**, Ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojeluoikeus (2004), s. 1-160 ja 313-400.
- 3) **Majamaa, V.**, Maankäyttö- ja rakennuslain perusteet (2007), myöhemmin ilmoitettavat n.170 s. **tai**

Hollo, E.J., Maankäyttö- ja vesioikeus (2006), s. 32-152 ja 161-207.

4) **Majamaa, V.- Markkula, M.**, Kiinteistönmuodostamislaki (2001), s. 9-207.

5) **Hollo, E.J.**, Maankäyttö- ja vesioikeus (2006), s. 327-390 ja 458-544.

Säädökset

HUOM! Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomiakin säädöksiä.

Kiinteistönmuodostamislaki 12.4.1995/554. (Ym 101)

Kiinteistönmuodostamisasetus 20.12.1996/1189 (Ym 102)

Kiinteistörekisterilaki 16.5.1985/392. (Ym 116)

Yhteisaluelaki 18.8.1989/758. (Ym 108)

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 (Ym 201)

Maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895 (Ym 202)

Etuostolaki 5.8.1977/608. (Si 625)

Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki 12.3.1999/329. (Ma 101)

L eräistä naapuruussuhteista 13.2.1920/26. (Ym 302)

Maantielaki 23.6.2005/503 (Ym 203)

L oikeudesta entiseen teialueeseen 21.5.1954/245. (Ym 205)

L yksityisistä teistä 15.6.1962/358. (Ym 207)

VNA yksityisistä teistä 21.12.2000/1267. (Ym 208)

Vesilaki 19.5.1961/264. (Ym 601)

L eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista 19.5.1961/266. (Ym 603)

Vesiasetus 6.4.1962/282. (Ym 602)

L sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä ja vesialueen jaosta 23.7.1902/31. (Ym 112)

L oikeudesta yleisiin vesialueisiin 1.4.1966/204. (Ym 113)

Merensuojelulaki 29.12.1994/1415. (Ym 608)

L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 16.3.1979/300. (Ym 609)

L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta 25.4.1974/378. (Ym 420)

L jätevesimaksusta 13.7.1973/610. (Ym 614)

Vesihuoltolaki 9.2.2001/119. (Ym 613)

Laki vesienhoidon järjestämisestä 30.12.2004/1299 (Ym 615)

L kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 31.8.1978/669. (Ym 425)

L kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29.7.1977/603. (Si 626)

Rakennussuojelulaki 18.1.1985/60. (Ym 510)

Muinaismuistolaki 17.6.1963/295. (Ym 509)

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096. (Ym 501)

Luonnonsuojeluasetus 14.2.1997/160 (Ym 502)

Koskiensuojelulaki 23.1.1987/35. (Ym 606)

Metsälaki 12.12.1996/1093. (Ma 602)

L kestävä metsätalouden rahoituksesta 12.12.1996/1094. (Ma 607)

Metsästyslaki 28.6.1993/615. (Ma 701)
Kalastuslaki 16.4.1982/286. (Ma 704)
L yleisestä kalastusoikeudesta 16.4.1982/285. (Ma 706)
Ulkoilulaki 13.7.1973/606. (Ym 305)
Maastoliikennelaki 22.12.1995/1710 (Vi 236)
Maa-aineslaki 24.7.1981/555. (Ym 507)
Maa-ainesasetus 5.2.1982/91. (Ym 508)
Kaivoslaki 17.9.1965/503. (Ym 209)
Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86 (Ym 401)
Ympäristönsuojeluasetus 18.2.2000/169 (Ym 401a)
Päästökauppalaki 30.7.2004/683 (Ym 402a)
Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaannpanosta 4.2.2000/113. (Ym 402)
Laki ympäristölupavirastosta 4.2.2000/87. (Ym 705a)
Jätelaki 3.12.1993/1072. (Ym 426)
Jäteasetus 22.12.1993/1390. (Ym 427)
Terveystoimintalaki 19.8.1994/763 (Ym 409)
Kemikaalilaki 14.8.1989/744. (Ym 412)
Kemikaaliasetus 12.7.1993/675. (Ym 413)
Geenitekniikkalaki 17.3.1995/377. (Ym 411)
Ydinenergilaki 11.12.1987/990. (Yr 703)
L ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 10.6.1994/468. (Ym 403)
A ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.3.1999/268. (Ym 404).
Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 8.4.2005/200 (Ym 405)
L ympäristövahinkojen korvaamisesta 19.8.1994/737. (Si 304)
Sähkömarkkinalaki 17.3.1995/386 (Yr 704)

EY-säädökset (Ei liitteitä)

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2 päivänä huhtikuuta 1979, luonnonvaraisten lintujen suojelusta. EYVL L 103, 25/04/1979 s. 1
Neuvoston direktiivi 85/337/ETY, annettu 27 päivänä kesäkuuta 1985, tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista. EYVL L 175, 05/07/1985 s. 40
Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. EYVL L 206, 22/07/1992 s. 7.
Neuvoston direktiivi 96/61/EY, annettu 24 päivänä syyskuuta 1996, ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi. EYVL L 257, 10/10/1996 s. 26.
Neuvoston direktiivi 96/62/EY, annettu 27 päivänä syyskuuta 1996, ilmanlaadun arvioinnista ja hallinnasta. EYVL L 296, 21.11.1996, s. 55.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista. EYVL L 327, 22/12/2000 s. 1.
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2001, tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. EYVL L 197, 21/07/2001 s. 30
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 761/2001, annettu 19 päivänä maaliskuuta 2001, organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS-järjestelmä). EYVL L 114, 24.4.2001, s. 1
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/4/EY, annettu 28 päivänä tammikuuta 2003, ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta. EYVL L 041, 14/02/2003 s. 26

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/35/EY, annettu 26 päivänä toukokuuta 2003, yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta yleisön osallistumisen sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta. EYVL L 156, 25/06/2003 s. 17.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta. EYVL L 143, 30/04/2004 s. 56.

Maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden valinnaiset aineopinnot

Valinnaiset aineopinnot koostuvat kirjallisista kuulusteluista, jotka kaikki ovat 4 ov:n / 8 op:n laajuisia, sekä 3 ov:n / 6 op:n laajuisesta harjoitusseminaariryöstä. Aihepiirit: Maa- ja vesioikeus; Ympäristöoikeus.

Laajuus 8 opintopistettä / 4 opintoviikkoa

Tavoite. Valitun aineen pääsektoriin syvällinen hallinta ja tuntemus.

Opetus

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. **Kuulustelussa ei saa olla lakikirjoja tai muuta oheismateriaalia.**

Opetusmuodot. Luennot ja harjoitustyöt. Luento-kuulustelun hyväksytystä suorituksesta voi saada enintään 5 hyvityspistettä tenttiin. Harjoitustyöllä voi korvata kuulusteluun liittyvää kirjallisuutta.

Maa- ja vesioikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Kaavoitus- ja rakentamisoikeus. 2. Kiinteistöjärjestelmä ja kiinteistönmuodostaminen. 3. Maankäyttö. 4. Vesioikeus.

Tutkintovaatimukset

Seuraavista teoksista on valittava **vähintään kolme teosta**. Valittujen teosten yhteissivumäärä tulee olla **vähintään 1200 sivua**. Sivumäärää laskettaessa ei oteta huomioon hakemistoja, sisällysluetteloita tai liitesivuja.

Majamaa, V. Oikeudesta rakentaa poikkeus-luvalla (1981).

Ekroos, A.- Majamaa, V. Maankäyttö- ja rakennuslaki (2005).

Kuusiniemi, K.- Peltomaa, H. Lunastuslainsäädäntö ja korvausjärjestelmä (2000).

Hollo, E.J. Erityinen kiinteistöoikeus (2.p. 1984), s. 1-30, 86-165, 250-380.

Hollo, E.J. – Mehling, M. – Taina, T. Vertaileva vesioikeus (2003), s. 49-354.

Mäkinen, E. Maankäyttösopimus ja hyvä hallinto (2000)

Hollo, E.J. Maankäyttö- ja vesioikeus (2006) (kiinteistöjärjestelmää ja kiinteistönmuodostamista koskevat osiot)

KM 1990:22, s. 3-235.

Esitys kaivoslain uudistamiseksi. Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 2/2003.

OMKM 2004:2, Vesilakitoimikunnan mietintö. (erikseen sovittavat sivut)

Tai muu erikseen sovittava kirjallisuus.

Ympäristöoikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Yleinen ja erityinen ympäristönsuojelu. 2. Ympäristövahinkojen korvaaminen. 3. Luonnonvarojen käyttö. 4. Alkuperäisen luonnon suojeleminen. 5. EU:n ympäristöä koskeva sääntely. 6. Kansainvälinen ympäristöoikeus.

Tutkintovaatimukset

Seuraavista teoksista on valittava **vähintään kolme teosta**. Valittujen teosten yhteissivumäärä tulee olla **vähintään 1200 sivua**. Sivumäärää laskettaessa ei oteta huomioon hakemistoja, sisällysluetteloita tai liitesivuja.

Hollo E.J., Ympäristönsuojeluoikeus (2001), 531 s.

Hollo, E.J.– Vihervuori, P., Ympäristövahinkolaki (1995), 323 s.

Mahmoudi - Rubenson., Miljörättens grunder - Svenska och europeiska regler i ett internationellt perspektiv (2004).

Similä, J., Luonnonsuojelulaki (1997), 268 s.

Kiviniemi, M., Metsäoikeus (2004), s. 17-379.

Kuusiniemi, K., Ympäristömuutosten korvatavuus pakkotoimitilanteissa (1997), 353 s.

Hollo, E. J.– Parkkari, J. (toim.), Kansainvälinen ympäristöoikeus (1994), s. 13-417.

Krämer, L., EC Environmental Law (2000 tai 2003).

Tai muu erikseen sovittava kirjallisuus.

Muuta opetuksesta

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa

<http://www.helsinki.fi/english/courses/>

Naisoikeuden valinnaiset opinnot

Johdatus naisoikeuteen 6 op /3 ov
(20154)

Tavoite. Opiskelija saa yleiskuvan oikeudellisen nais- ja sukupuolentutkimuksen teoriasta ja aihepiiristä. Pyrkimyksenä on oppia havaitsemaan oikeuden sukupuolisidonnaisia piirteitä ja näkemään oikeudellisia ongelmia sekä oikeudenmukaisuuskäsityksiä tästä näkökulmasta. Erityisesti tasa-arvoon ja syrjintään liittyvään oikeuteen tutustutaan oikeudenalojen rajat ylittävällä tavalla.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1.tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja syrjintä 2.oikeustieteellisen naistutkimuksen teoria 3.ajan-kohtaisia kysymyksiä: naisiin kohdistuva väkivalta.

Suoritustapa. 1)Kirjallinen kuulustelu. 2)Vaihtoehtoisena suoritustapana on osallistuminen jompaankumpaan seminaareista 'Sukupuoli, väkivalta ja oikeus' tai 'Tasa-arvo – perusoikeus ja politiikan haaste. Tasa-arvon oikeudellisia ja poliittisia ulottuvuuksia'.

Tutkintovaatimukset:

1) **Nousiainen** et al. (toim.) Responsible Selves. Women in the Nordic Legal Culture (2001), sivut 1-125 ja 289-370

2) **Nousiainen, K.- Pylkkänen, A.**, Sukupuoli ja oikeuden yhdenvertaisuus (2001), 280 s.

3) **Svensson, Eva-Maria** et al. (toim.), Nordic Equality at a Crossroads (2004), s. 1-46 ja 167-235

4) **Ahtela, K.** Tasa-arvolakiin perustuva positiivinen erityiskohtelu erityisesti virkanimityksissä. Työelämän tutkimus 2-3/2004 ; Alarotu, O.: Perheen ja päätöksen yhdistäminen - raskaussyrjinnän kiellosta määräämissä palvelussuhteissa. Oikeus 2003 (32); 4:376-396.

Kuulustelun vastaanottaa akatemiaprofessori Nousiainen.

Opetus:

Sukupuoli, väkivalta ja oikeus 6 op.

Kurssin vastuopettaja: Akatemiaprofessori **Kevät Nousiainen**. Kurssi pidetään 17.9-3.12. ma, klo 14-16, P647. Kurssitöiden palautus- ja purkutilaisuus on to 13.12 klo 12-14, PIV. Kurssi on tarkoitettu oikeustieteellisen tiedekunnan, valtiotieteellisen tiedekunnan eräiden laitosten sekä naistutkimuksen perustutkintovaiheessa oleville opiskelijoille. Kurssin tavoitteena on tarkastella väkivallan sukupuolittuneisuutta ja oikeusjärjestelmän tapaa kohdata väkivalta. Opettajina toimivat oikeus- ja yhteiskuntatieteiden tutkijat oman tutkimuksensa perusteella. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa luennoilla. Luentokurssi (24 tuntia luentoja) sekä siihen liittyvä kirjallisuus suoritetaan luontopäiväkirjoilla.

Tasa-arvo – perusoikeus ja politiikan haaste.

Tasa-arvon oikeudellisia ja poliittisia ulottuvuuksia 6 op.

Kurssin vastuopettaja: VTT **Anne Maria Holli**. Kurssi pidetään 10.3-30.4. ma, ti, ke 14-16 P 674. Kurssi on tarkoitettu oikeustieteellisen tiedekunnan, valtiotieteellisen tiedekunnan eräiden laitosten sekä naistutkimuksen perustutkintovaiheessa oleville opiskelijoille. Kurssin tavoitteena on perehtyä tasa-arvoon filosofisena ja historiallisena ilmiönä; sukupuolen, etnisen alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen ym. perusteella tapahtuvalta syrjinnältä suojaaviin kansallisiin ja kansainvälisiin säännöksiin ja niiden taustaan; tasa-arvoa koskevaan politiikkaan; vähemmistöjen asemaan. Opettajat ovat oikeustieteen ja politiikan tutkijoita.

ta. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa luennoilla. Kurssi (36 tuntia luentoja ja kirjallisuutta) suoritetaan luentokuulustelussa. Opintojakson voi suorittaa kolmen opintopisteen laajuisena, jolloin seurattavat luennot tentitään luentokuulustelussa.

Naisoikeuden metodiseminaari 5 op / 2 ov

Dos. **Anu Pylkkänen** pitää kl 2008 naisoikeuden metodiseminaarin, jonka aihepiirit käsittelevät feminististä oikeusteoriaa ja ajankohtaisia naisoikeuden teemoja. ilmoittautuminen opettajalle

(anu.pylkkanen@helsinki.fi) 1.12.2006 klo 9.00 ja 15.1.2007 välisenä aikana. Harjoitusseminaari on valinnainen oikeustieteen jatkokoulutusseminaari, jota voidaan käyttää korvaamaan valinnan mukaan kolme kohtaa opintojaksosta Johdatus naisoikeuteen.

Opettajat

Nousiainen, Kevät, OTT, Minna Canth-akatemiatutkija. Naisoikeuden vastaava opettaja.

Holli, Anne, VTT, akatemiatutkija

Pylkkänen, Anu, OTT, VT, oikeushistorian dosentti, akatemiatutkija

